

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET
1984
SZEPTEMBER

CZÉRE BÉLA

Magyar Benigna

Tragédia öt képben

Szereplők

MAGYAR BENIGNA — 44 éves VAZSONYI
KEREKI GERGELY, Benigna harmadik
férje — 34 éves ILONA, szolgálólány — 18
éves ERKI BALÁZS, deák — 30 éves
BODÓ FERENC, várnagy — 40 éves
ERZSÉBET, a felesége — 30 éves
ROZGONYI ANNA — 20 éves SAROLTA
MÁRIA szolgálólányok — 18—20 év körüliek
MAGDOLNA
KANIZSAI BÁLINT, hadnagy — 22 éves
MIHÁLY
MÁRTON várkatonák — 25—30 év körüliek FARKAS
ANDRÁS
FRÁTER MIKLÓS, nagyvázsonyi perjel — 50 éves
BRANDEBURGI GYÖRGY — 45 éves
JÁNOS, lovász — 35 éves
FRUZZSINA, novicia — 19 éves
KATALIN, a clarissza
apáca kolostor fejedelemszönya — 50 éves
GÁSPÁR
BOLDIZSÁR rabló nemesek — 30—35 év körüliek
Fekete kámzsás pap
Egy apáca Egy pap
KINIZSI PÁL Benigna víziójának szereplői HÓHÉR
Továbbá három zenész és apácák

1 kép

1518 adventjének egyik délutánja. A nagyvázsonyi (vázsonykői) Kinizsi-vár lakótornya. Három szint vertikálisan: elől — a színpad alatti árokban — Ilona szobája, fölötte — a színpad magasságában — a lovagterem, még följebb a vár úrnőjének, Magyar Benignának a szobája. A negyedik szint — a katonák terme — már nem látszik, a várvédőknek csak a hangja hangzik le a nézőtérre.

A szolgálólányok — Ilona, Mária, Magdolna és Sarolta —, továbbá a Benigna várában nevelkedő Rozgonyi Anna és Erzsébet, a várnagy felesége, zsámolyokon ülnek a legalsó szobában: gyöngyöt fűznek, fonalat gombolyítanak. A zsámolyokon kívül egy ágy is van a szobában, fölötte kandeláber ég.

A második szintre, a lovagterembe — mint ahogy a harmadik szintre, Benigna szobájába is — jobbról csigalépcső vezet, mindkét szobába innen van a bejárat. A lovagteremben hátul két, gótikus keretű ablak néz a várudvarra. Az ablakfülkék a kőpadokkal szinte külön szobácskákat képeznek a teremben. A bal sa

rokban, hátul díszes márványkandalló, a bal oldali falon fegyverek, vadásztrófeák és Kinizsi nagyméretű címere: a kardot markoló kar a csillaggal és a félhold-dal. A két ablak között, az ablakfülkéket elválasztó falon a Hunyadiak címere egy kárpiton. A terem közepén hosszú, kecskelábú asztal, faragott székekkel. Az asztalon ónkupák, boroskancsók. A falakon fáklyák égnek kandeláberekben, az asztal gyertyatartójának hét szál gyertyája nem ég. A lovagteremben Kereki Gergely, Bodó Ferenc, Kanizsai Bálint és Erki Balázs ülnek az asztalnál. Bort töltenek a kupákba, koccintanak, isznak. Kereki erősen ittas, de látszik az ital Kanizsain és Bodón is.

Benigna szobájába reneszánsz keretű fehér márványajtó vezet. Ugyancsak jobboldalt díszes baldachinos ágy, mellette fésülködőasztal velencei tükörrel és egy pár zsámoly. Baloldalt elől kicsiny házi oltár, a Szűz Mária-képpel, a kereszttel és az imazsámollyal. A házi oltáron gyertyák égnek, az ágyat kandeláber világítja meg. Szintén balra, hátul fehér cserépkályha. Hátul, középen a szoba egyetlen ablaka szintén a várudvarra néz, mellette Kinizsi Pált és Hunyadi Mátyást ábrázoló olajfestmények a falon. Kinizsi portréja mellett a nagy hadvezér kardja is ott függ a falon. Az ablak alatt ruhásláda van. Ebben a szobában Benigna tartózkodik egyedül. Az imazsámolyon térdel, homlokát a kereszthez szorítja.

A negyedik szintet — a várórség termét — csak a színpad jobb szélén fölfelé kanyaruló csigalépcső sejteti, ez a csigalépcső — szerves egységet képezve a zenekari árokba, Ilona szobájába vezető lépcsőkkel — köti össze a különböző szinteket. A színpad mindhárom szintjén félhomály van

BENIGNA (felemeli a keresztre szorított homlokát, egy dal első strófáját énekl)

Hazánk határan lánzol az égbolt
Vérvörös égen jön föl a félhold
Gyilkos törökök ösvényeinken
Kinizsi uram, itthagytál engem.

A legalsó szinten a gyöngyöt fűző nők átveszik a dallamot, a második strófát Benignával együtt énekl

Vérvörös égen jön föl a félhold Corvin
hollója véres a torkod Szüzeink vére
török handzsáron Istennek anyja, véd
meg országot.

A harmadik strófát a láthatatlan várórség énekl fölülről

Kezünkbe adjad Kinizsi kardját
Oltalmazd, Jézus hitednek pajzsát
Nagy folyóinkat, kék bérceinket
Oltalmazd, Jézus romló szívünket.

Kivilágosodik a színpad mindhárom szintje

BENIGNA (kinyitja az ablakot, kihajol rajta, aztán visszafordulva) Adventi kód . . . fullasztó adventi kód . . . mikor száll már föl ez a kód végre!

A pálos kolostorból vékonyan szól a vecsernyei ha-rangszó

Decemberi köd . . . éppolyan sűrű, mint . . . amikor Pál uramat temettük huszonegy éve. *(Az ablaknál áll továbbra is)*

KEREKI *(robosztus erejű, kopaszodó férfi. Felugrik az asztaltól, kupáját mint győzelmi lobogót emeli a magasba)* Tavasszal megyünk a törökre!

KANIZSAI *(szintén felugrik)* Tavasszal indulunk!

BODÓ *(ő is felemeli a kupáját)* Hogy zúgtak májusban a Nagyboldogasszony-templom harangjai! En is ott voltam Budán, amikor a pápai bullát kihirdették.

KEREKI Aranybetűkkel vonul be ez az év ... a világ keresztény népeinek históriájába. Bizony, ott fog ragyogni a kereszténység pajzsán! A Krisztus urunk utáni ezeröttszáztizennyolcas esztendő.

KANIZSAI Búcsújárásra mehetünk! Azt üzente öszentsége, hogy búcsújárásra mehet mindenki! Aki pénzzel segíti a kereszties hadjáratot.

BODÓ De kinek van itt pénze?

ERKI *(ő ül egyedül, Kerekire mutat)* Van például Kereki Gergőnek. Nemrég dézsmálta meg a marcali templomot.

KEREKI *(már markolja Erki torkát, úgy állítja föl)* Ne merj rágalmazni, te ingenélő deák! Ne merj rágalmazni, mert leviszlek a pincébe! Leütöm a hordó te-tejét, és a borba fullasztom bele ... az ocsmány, parazita lelkedet!

ERKI *(térdét Kereki gyomrába nyomja, aki erre elengedi)* Kinek árultad az oltárkelyheket? Erre felelj, Tar Gecő! *(Visszaül a székebe)*

BODÓ Német kereskedőknek árulta, de alig kapott valamit értük. Lajos urunk hitvány ezüstjeivel fizettek a kereskedők neki.

KEREKI Látjátok? Becsapnak az idegenek! Kiviszik az aranyainkat, pedig az úgy terem az országban ... hogy még a halak gyomra is tele van velük.

KANIZSAI Na, de kinek adtat volna el a templomi kincseket, Gerő? Hisz még a királynak sincs ebben az országban pénze. Az is folyton vadászni jár, hogy legalább enni tudjon közben.

KEREKI Kifosztanak bennünket! Kifosztják ősi királyságunkat! Ti is tudjátok, hogy folyóinkban majdnem annyi a hal, mint amennyi a víz!

BODÓ Mondják, hogy a minap, mikor Szapolyai vajda Tokaj fölött vadászott, egy nap alatt száz szarvast ejtett el.

KEREKI Hegyeink méhe pedig aranyat és ezüstöt bugyog föl folyton. Transsylvaniaiban akkora hegyeket formázott sóból az Úristen, mint a Hargita! De mit ér az a gazdagság, amit idegenek hordanak el! Fuggerek, Thurzók ...

KANIZSAI *(közbévág)* A Thurzók magyarok!

KEREKI *(üvölt)* A Fuggerek ügynökei! A Fuggerek pedig ... még Miksa császár golyóbisait is a markukban tartják. Emlékezzetek a bécsi találkozóra! Ott is ők diktáltak! Miksa császár szörös mancsát nem ők tologatták Magyarország felé!

ERKI Nem kellett azt a mancsot olyan nagyon tologatni.

BODÓ Elintézték Bécsben a reményeinket alaposan. Miksa a pisis Lajos királyfit is megházasította. Hozzáadta a Habsburg Máriához!

KEREKI *(felüvölt)* A rákosi végzés! Már Rákos meze-jén megmondtuk, hogy nemzeti királyt akarunk!

BODÓ Olyat, mint Hunyadi Mátyás volt. Szapolyai urunkat. Aki töröktől és Habsburgtól egyaránt meg-védi ezt a megfogyatkozott országot.

KEREKI Ellenben mi történt! Szapolyai Jánost csak mi támogattuk. Mi, a köznemesek.

ERKI Le is maradt a koronáról.

KEREKI Mert a szélütött Ulászló körül addig tekergett Anna királyné ... amíg azt mondta neki a jó királyunk, hogy dobzse. És csinált még egy gyereket. Fiú-gyereket.

BODÓ Lajost. Akinek olyan nevelője van, mint Brandenburgi György.

KEREKI Brandenburgi! A Habsburg zsoldos! Miksa füle és szeme az udvarban! A nyakunkon él! És majdnem annyi birtoka van, mint Szapolyai urunk-nak.

BODÓ Német ügynökök dirigálnak itten! Miközben a törökök újabb meg újabb darabot harapnak ki az országból!

KEREKI S ha megjön a Habsburg szuka, Mária, még cudarabb világ lesz itten.

KANIZSAI Hisz Lajos urunk csak tizenkét éves mind-össze.

BODÓ Mária tizenhárom. De a Habsburgok már csecs-szopó korukban megtanítják az uralkodásra. KEREKI Áruló főpapok és bárók által szorongattatunk! ERKI Mondd csak, Gergő, hisz magunk közt vagyunk!

Mért fosztottad ki azt a somogyi templomot? KEREKI *(most csak vigyorog)* Behajtottam rajtuk a köteles adót. A kereszties hadjáratra.

ERKI S azt a marcali templomszolgát mért szegezted kardoddal a paplak kapufélfájára?

KEREKI Ő támadott reám karddal. Úgy látszik, mártíromságra vágyott a jó ember. En csak hozzásegítettem.

ERKI Nem félsz, hogy üstben főzik majd a pokolban a testedet?

KEREKI Az még odébb van egy kicsit. De jó pénzért megegyezem majd az ördögökkel is.

ERKI Ulászló királyunk egyszer már eltárgyalt tégedet. Amikor a Kab nevű királyi birtokot eltulajdonítottad.

KEREKI Ulászló halott. Talán a gyermek Lajos királytól féljek?

ERKI Van még nádor és országbíró ebben az országban. Ha a nyakadra teszik a kezüket ...

BODÓ En, mint Benigna asszony várnagya, nem helyeslem a tetteidet, Gergő. Még szerencse, hogy nem tudok rólok semmit. De annyit azért mondhatok, hogy Benigna asszonyunkkal meggyűlik a bajod. Ha tudomást szerez erről a somogyi templomrablásról.

KEREKI Holmi miseruhákról meg bagatell kelyhekről bégették ti? Amikor hazánkat két oldalról is szorongatják? Arról beszéljünk inkább, hogy mikor indulunk a törökre!

ERKI *(szarkasztikusan)* Hogyhogy mikor? Szent Mihály napján. Szeptember huszonkilencedikén. KANIZSAI Melyik Szent Mihály-napon?

ERKI Az idein. Világosan megmondta a tolnai ország-gyűlés.

KANIZSAI De hát most december van. Nem indultunk el.

(Kerekire néz) Vagy igen?

KEREKI *(Erki felé rázza az öklét)* Emésztőgödörbe kéne sülyesztetni ... az ilyen embereket! A tolnai országgyűlés kimondta, hogy Szent Mihály napján lesz a gyülekező Bácsón. Ott is voltunk!

KANIZSAI De nem indultunk el.

KEREKI Összel? Esőben? Sárban? Hallottál te már arról, hogy valaha is ősszel indultunk volna el ... török elleni hadjáratra?

KANIZSAI Én még egyáltalán nem hallottam olyat, hogy el is indultunk volna.

KEREKI Taknyos gyerek vagy te még, Bálint! *(Ráüvölt)* Hány éves vagy?

KANIZSAI Huszonkettő.

KEREKI Türelmetlen csecsemő. Huszonkét év alatt te már mindent akarsz hallani?

ERKI Mondd csak, Tar Gecő. A tolnai országgyűlés nem azért tüzte ki Szent Mihály napjára a gyülekezőt, mert tudta, hogy akkor már úgysem lehet elindulni?

KEREKI *(felugrik, leemel egy kardot a falról. Bodó is leemel egyet, átdobja Erkinek)* Nemességünk színét-virágát rágalmazod itten? Az ősi magyar virtust gyalázod? Te Itáliában kujtorgó kurafi! *(Kardja össze-csap Erki kardjával. Erki inkább csak védekezik, könnyedén, elegánsan)*

BENIGNA *(a pengék csattogását hallva lesiet a lovag-terembe. Kezében Kínzsi kardja. A vívókhöz sétál, odaít a két penge közé a kardjával keményen. Tenyerével megfogja Kereki homlokát, úgy löki hátra)* Hátrább az agarakkal! Mars az asztal végibe! Majd a török előtt legénykedj, férjúrám!

Mindkét férfi ledobja kardját az asztalra

KEREKI Szittyá véreimet gyalázta! Árpád apánk utódait. Te meg véded?

BENIGNA Te vagy Árpád apánk utóda? Templomfosztogató! Jobbágyleányainkat megerősokoló! Kalmárokat vetkőztető haramia, te!

KEREKI *(Benigna arcába sziszegi)* Vigyázz, Belzebub

szukája! Vigyázz, hogy mit mondasz! Mert hiába zizegetted egész nap az imádságos könyveidet ... este majd az ágyam felé fogsz csüszkálni térden állva.

BENIGNA Bodó várnagy! Kanizsai hadnagy! *(Kerekire mutat)* Térdepeltessétek a lábamhoz ezt a himpellért!

Bodó és Kanizsai engedelmeskedik a parancsnak, megragadják Kerekit, Benigna elé térdepeltek. Mindkét vállát nyomják lefelé, hogy Kereki ne tudjon felállni

KEREKI Megbánod este. Asszonyi nyálad fog hiába csorgani utánam.

BENIGNA *(felemeli a férfi állát)* Te mersz engem fenyegetni? Te mersz engem asszonyi nivoltomban megalázni? Te pondró! Hát mi vagy te nekem? Csak egy játékszer, ha úgy akarom.

KEREKI *(térdelve)* Az urad vagyok, te némbel!

BENIGNA *(felkacag, egy kicsit eszelősen)* Nekem Kinizsi Pál volt az uram. Alsó-Magyarország kapitánya. Meg Mislenovics Horváth Márk, Horvátország bán-ja. *(Férfjére mutatva, a Kerekit lenyomva tartó Bodótól és Kanizsaitól kérdezi)* Ki ez az ember?

BODÓ A férjurad, asszonyom.

BENIGNA Véletlenül az. Én templomi dalokat énekeltem, és angyalokkal társalkodtam. Nem tudom, hogy férközött ez az ember ... a szívembe és az ágyamba.

KEREKI Vigyázz, asszony, vigyázz! Mert nem oltom többé buja szomjúságod!

BENIGNA *(megmarkolja Kereki állát)* Mi vagy te? Csak egy tárgy vagy. Amit ha nem akarok, nem is látok meg. Te fenyegetődzöl itt? Ha nekem úgy tetszik, lefogatlak a szolgáimmal. És mint egy arabus paripát, meglovagollak.

Ebben a pillanatban felcsendül egy virágének, amelyet a gyöngyöt fűző Ilona énekel

Ellopták szívemet, jól érzem,

Aki ellopta is esmérem.

Tied vagyok, rabod vagyok,

Megkötözött foglyod vagyok, édesem.

BENIGNA *(a kardját leteszi az asztalra. Erkihez lép, megsimogatja az arcát)* Ha minden magyar nemes olyan lenne, mint te, Balázs ... akkor nem itt tartana ez a szegény ország. Mért pazarolja méltatlanra az ember lánya a könnyeit, miért? Mért nem téged szeretlek inkább, Balázs? *(A csigalépcső felé indul, onnan kiabál fölfelé)* András! Vidd vissza Pál uram kardját a szobámba! És vidd oda azt a másik két kardot is az asztalról!

BODÓ *(Benigna után szól)* Urunk felállhat már végre?

BENIGNA *(a csigalépcsőről)* Fel. *(Eltűnik a csigalép-csón)*

KEREKI *(Bodó és Kanizsai egyszerre engedik el. Fel-áll, indulattal)* Kuttyák! Letérdelni!

KANIZSAI *(Bodóval együtt térdepel az álló Kereki mellett)* Ott tartottunk, jó uram, hogy megyünk a törökre.

KEREKI Nem szégyellitek magatokat? Egy asszonyszemélytől fogadtok el parancsokat?

KANIZSAI Ó fizet, jó urunk, meg kell értened.

BODÓ Már megbocsáss, Gergő, igazán nem akarom felhántorgatni. De te már azt a pénzt is elköltötted a budai szajhákra . . . amit az ekléziától vételezett kincsekből szereztél. Pedig azt mondtad, hogy a török ellen vásárolsz fegyvereket belőle.

KEREKI Hogy menjek így Rómába Werbőczy urunkkal? Hogy képviseljem így Árpád nemességét? Az egész magyar királyságban rajtam fognak röhögni. Ha kitudódik, hogy feleségem a sarokba térdepeltet.

BODÓ Köztünk marad, Gergő. Szavunkat adjuk rá. Felállhatunk?

KEREKI Fel.

Mindhárman Erki mellé ülnek. András várkatona be-jön, a három kardot szótlanul felviszi Benigna szobájába. Kereki bort tölt a kupákba, beszélgetésük egy ideig nem hangzik a nézőtérre

Benigna most lép be Ilona szobájába

ILONA *(Benigna előtt áll)* Veled álmodtam az éjjel, asszonyom. A Szent Mihály-kolostor templománál hi-

deg kövén térdepeltél egyedül, csak én voltam ott veled. S akkor kiugrott a gyóntatószékből Gergely urad, és egy vastag kötéllel megkötözött, így e . . . *(Egy fonállal körbetekeri Benigna testét)* És akkor nagy mennydörgés közepette leomlottak a templom falai, a szentély csücsívei csupaszon szöktek föl az égbe. Gergely urad kiugrott az egyik hasadékon, és eltűnt az erdőben. Ott térdepeltél a hideg kövön megkötözve, s a Bakony szele zúgott a leomlott falak fölött a templomba be. És akkor láttam ... *(Arcát Benigna arcához szorítja)* hogy a megromlott falak pereméről turbános török fejek vigyorognak le ránk a hold-fényben. Az oltáron ott feküdt Kinizsi urunk kardja, te szóltál nekem, hogy adnám oda. Ujjaid közé fogtad a kard markolatját, és megkötözött csuklód béklyóját elvágtad vele. Akkorra már leugráltak a törökök a falak gyilokjárójáról, és görbe karddal a kezükben reád vetették magukat. De te lekaszaboltad őket a holdfényben, asszonyom. Kinizsi urunk kardjával a derekukra suhintottál, és a kard nyomán piros véresöt permetezve kettéváltak törzseik. De hiába kaszaboltad le őket mind egy szálíg, úrnöm. Mert a törzs nélküli turbános fejek fölgurultak az oltár lép-csőin ... és hosszú, piros nyelveiket a templomi kelyhek borába öltögtették. És fej nélküli törzsek tapodtak fölfelé nyomukban, mint megannyi lópatás ördögök, és véres csizmaik nyoma ott maradt az oltéritőn. És féltem, asszonyom, segítségért sikoltoztam hozzád, és akkor láttam, hogy te semmit sem tehetsz, mert újra ott térdepelsz a templom hideg kövén, megkötözve.

BENIGNA *(magához öleli Ilonát)* Jaj, ez az adventi köd ... biztosan e miatt álmodsz ilyeneket. ERZSÉBET És néha látom Kinizsi urunk alakját. Egy

hegy tetején áll, és csapkod a kardjával a ködben.

BENIGNA Hol van az a hegy, Erzsébet?

ERZSÉBET *(megdörzsöli szemét)* A Szent György-hegy kőorgonáin állt urunk, vagy a Tátika várának falain. De az is lehet, hogy itt láttam . . . a Kab-hegy te-tején.

BENIGNA Hány éves voltál te, Erzsébet, mikor Pál uram meghalt?

ERZSÉBET Hatéves kislány voltam, asszonyom, de emlékszem reája. Válla olyan széles volt, mint a bazalthegyeké. És tűzpiros bogvyjú galagonyabokrok nőttek ki a lába nyomában. Emlékszem, a lányok méhe áldott lett, ha ettek abból a galagonyából.

BENIGNA És most milyennek láttad Kinizsi uramat?

ERZSÉBET Szomorú arnyékból volt szöve a teste, úr-nöm, és a köddel vagdalkozott.

BENIGNA Jaj, itt mindenki képzeleg ebben a várban. Nem azért képzelünk, mert már csak az álmok kepei maradtak meg nekünk? *(Leül a nők közé, együtt folytatják tovább a munkát)*

BODÓ Mondjad, Balázs, mondjad!

ERKI S akkor a török már a Maros völgyében haladt . . . Gyulafehérvár felé előre. És lángoltak a fal-vak és a mezővárosok .. amerre az oszmán had el-hömpölygött. Hosszú kötélre fűzött férfiak, gyermekek és nők vonszolták magukat ... Ali bég ocsmány gögtől felfuvalkodott serege után. Meggyalázott asszonyaink átka az ég felé tört, de csak az Érchegység sziklái verték vissza jajszavukat.

BODÓ Aztán táborot vert a török Kenyérmező falvánál.

KANIZSAI Hol volt Báthori vajda? És Kinizsi Pál urunk?

ERKI Báthori vajda a török táborral szemben állította fel csapatát.

KANIZSAI Mit mondott a vajda a katonáinak? BODÓ Vagy győzők ma, vagy az égiek vendége leszek.

ERKI És a Maros vize hozta a rabok imáját, amikor a jobbszárnyon a szászok és a balszárnyon a székelyek... a pogány túlerő ellen megindultak. Mikor a Maros vize már piroslott a halottak véréből, akkor középen Báthori vajda is elindította páncélos csapa-tát. Már hét sebtől vérzett a vajda, ahogyan azt a csata után látni lehetett, de akkor még azt sem tudták a mellette harcoló vitézek, hogy mennyi vércser-mely szívárog az ő áldott testéből, és mennyi testén a török reátapadt, rabló vére. Am még mindig verekedett a vajda . . . ott a hullahegy közepén is vité-

zül. És akkor trombiták harsannak a török hátában a hegytetőn, és már Kinizsi urunk vérteseinek lovai tapodják a törököt. Két kard villog Kinizsi markában, pengéi úgy szikráznak, mint a büntető angyalok pallosai. És széles utat vág velük az ellenségen keresztül a sebesült Báthorihoz. Ott ölelkezik össze a két vezér a halottak hegyének tetején, és körös-körül az Érc-hegység szikláit üvöltik a törökök halálfelelmének utolsó kiáltásait. Mert mindenkit levágtak ot-tan, aki hazánk földjére betolakodott, és halottak ezreire terítettek a setétedő mezőn gazdag győzelmi la-komát.

BODÓ *(meggyűjt egy gyertyát)* Kenyérmezőért! Áldott legyen a Krisztus urunk születése utáni ... ezernégy-százhetvenkilences esztendő. Bizony, mondom néktek, hogy csak a nándorfehérvári diadal éve mérhető ahhoz az esztendőhöz.

ERKI A következő évben a török flotta huszonnégy hajóját süllyeszti el Kinizsi urunk ... Szendrő vára alatt. Utána a Morava völgyében vezetű csapatait, és Kruseváciig veri a törököt.

BODÓ *(meggyűjtja a második gyertyát)* A dicső szerbiai hadjáratért! Ahonnan hetvenezer megymorított szerb testvért hozott magával Kinizsi urunk, és le-telepítette őket Hungáriánkban békében.

KEREKI Te Bodó! Testvérünk nekünk a szerb? Ezt most hallom először.

BODÓ Mindenki testvér itt a Kárpátok karéja között . meg amarra délre is ... mindenki testvér, aki velünk él, és tiszta szívvel hajlandó együtt harcolni velünk a török ellen.

ERKI Két év múlva a Tiszába szorítja bele a törököt Becsénél Kinizsi urunk.

BODÓ *(meggyűjtja a harmadik gyertyát)* Becse emlékére. Ahonnan rabló törökök véres hulláit vitte a Tisza lefelé. Belé a Duna habjaiba.

ERKI De ott állt a végeken Pál urunk Corvin Mátyás halála után is. Ott állt, mint egy magányos óriás. Corvin Mátyás halála után egy évvel Nagyváradnál verte meg a betolakodó oszmánokat.

BODÓ *(meggyűjtja a negyedik gyertyát)* Nagyvárad emlékére.

ERKI Egy esztendő múlva a török véres fejével takarodott el az ostromlott Szőrény falai alól.

BODÓ *(meggyűjtja a ötödik gyertyát)* Kinizsi szőrényi diadalának emlékezetére.

ERKI Aztán kiveri Erdélyből a pogányt a halála előtti évben.

BODÓ *(meggyűjtja a hatodik gyertyát)* Emléke dicső maradjon mindörökké.

ERKI És a halála évében is hadakozik velük. Ismét felmenti Szőrényt, majd a megszállt Szerbiában támadja meg a törököt. És gazdag zsákmánnyal tér meg Nándorfehérvárra.

BODÓ *(meggyűjtja a hetedik gyertyát)* Az égiek előtt fényeskedjen ez a gyertya néki. *(A várkapornából csengettyűszó hallatszik)* Hajtsunk főt előtte mi, kik társak vagyunk a bajban. Társak vagyunk a romlásban.

Mind a négy férfi a gyertyák elé térdepel egy percre. Aztán visszauulnek az asztalhoz, Kereki tölt, csöndesen isszák boraikat

ANNA *(Benignának)* Nézd bogláros főkötőmet, asszonyom. Magam varrtam,

BENIGNA *(megtapintja a lány szőke haját)* Olyan szép, mint te vagy. Hogy kitelt a csipőd, a melled. Itt az ideje, hogy férjhez adjalak.

ANNA Mennék tán, asszonyom. Csak nem tudom, hogy kihez.

BENIGNA Hadnagyomhoz, Kanizsai Bálinthoz mit szólasz? Régi, nobiles család sarja. Mint amilyen te is vagy, Rozgonyi Anna.

ANNA Tetszenék, csak olyan tejfelesképű. Olyan fiatalca.

BENIGNA Talán öregembert akarsz?

ANNA Nem öreget, csak olyan ...

ILONA *(kisegíti)* Nagy, derék, sokat tapasztalt embert. Aki

vitéz. Mint amilyen Kinizsi urunk volt. MÁRIA Erőset.

Fenyőfa-tartásút.

MAGDOLNA Olyat, aki bronzkarjával . . . összeroppant bennünket.

BENIGNA *(nevet)* Lányok, lányok. Orrcimpáim, ha szimatolnának, megijednének ettől az erős asszonyi illattól. Mint a nemes paripák a vérszagtól. ERZSÉBET Benigna asszonyom! Te hány éves voltál, amikor Kinizsi urunk elvett?

BENIGNA Csak tizenkét éves, de sudár magos voltam. És már bögyös, mint a bűgő gerlice.

ILONA És nem féltél attól a nagy embertől? Aki török halottal a fogai közt ropta a győzelmi táncot Kenyérmezőn?

SAROLTA Nem féltél, hogy elemészt . hatalmas férfierejével?

BENIGNA Csak arra vágytam, hogy eggyé legyek vele. Hogy elvessek tenger erejében. Tudjátok is ti, milyen volt az. Mintha az égbolt roppant volna meg körültem. Mikor magához ölelt az első éjszaka.

Ilona szobája félhomályba borul

KEREKI Tavasszal mi is indulunk a törökre! KANIZSAI Ha már az ősszel nem tudtunk elindulni. KEREKI Werbőczy uram engem is visz Itáliába! Me-

gyünk a pápához és a velencei dózsához ! Megyünk pénzt kérni !

ERKI Mondd csak, Gergő ! Leó pápa mióta szervezi ezt a keresztes hadjáratot?

KEREKI Mit kötekedsz te folyton? Mit akadékoskodsz? Leó pápa Európa összes fejedelme között békét ir-

detett meg! Hogy össze tudjanak fogni a pogány el-

len!

ERKI Majdnem két év telt el azóta, te Gergő! KEREKI *(nem akarja hallani)* Elfoglaljuk a török rész-

két is ! Konstantinápolyig nyomulunk előre! KANIZSAI Nyáron én már a minaretek tetejéről vize-

lek le a törökök turbánjaira.

ERKI Ahogy elnézlek titeket, elhiszem, hogy Bálint feljut a minaretek tetejére. Csakhogy itt fognak épül-ni azok a minaretek! Hungáriában! S Bálint mint tornyot építő rab fog majd följutni a tetejükre.

KEREKI Már megint rémiirt terjesztesz, te Balázs!

Szerencséd, hogy Benigna elvitte a kardom.

KANIZSAI Én nem hallottam, hogy mit mondott Balázs. Én csak azt tudom, hogy nyáron tokaji bort fogok locsolni a török asszonyok fátylai mögé. Aztán beugrom velük a dunnák közé.

ERKI Isten barma vagy te, Bálint! Vagy tán ezt sem hallod? Nem indult el itt már keresztes hadjárat ... hetven éve.

KEREKI *(felugrik)* Most majd elindul! Én is azon leszek, hogy meginduljon! A tolnai országgyűlés engem is beválasztott a delegációba! Tudod, mit jelent az, hogy a külföld előtt mi képviseljük Árpád nemességét? Mi, a köznemesek. Nem az elfajzott, némettel cimboráló bárók.

BODÓ Werbőczy már úton is van.

ERKI Úton van, az igaz. Az öt dénár ajándékokat gyűjtögeti. Amelyet jutalmul az országgyűlés szavazott meg számára.

Portánként öt dénár jutalom. *(Ingerülten)* Meddig tart, amíg az öt dénárért az országot végighalássza?

KEREKI Tart, ameddig tart, utána indulunk. Legalább-is Rómába.

ERKI Te, Gergő! Nektek csak az a fontos, hogy a szájakat tégjétek? Hát érettek vagytok ti a hatalomra? Nem olyanok vagytok ti, mint a zöld alma? Hisz belevásik a foga annak, aki beleharap a politikátokba!

KEREKI Nemzeti királyt akarunk ! Megmondtuk már tizenhárom éve, Rákoson!

ERKI De van királya ennek az országnak! Minek ágáltok, amikor itt van Lajos urunk?

KEREKI Épp ezért kell erősödnünk! Hogy Lajos királyunkat jó irányba vigyük. Ha már világra jött az ebadta. Mert a gyerek Lajos bizony hagyja, hogy a nevelői . . . Habsburg akolba terelessék.

ERKI Bodó! Te felelj Gergő helyett, igaz hited szerint! Te még nem bitangoltál el Krisztus urunk nyájától, mint ez a martalóc itten.

KEREKI Te veszed a szádra Krisztus urunk nevét? Te Pádovában fertőzött platonista!

ERKI Felelj, Bodó Ferenc! Érett és erős ez a nemesség arra ... hogy átvegye a hatalmat az ország-nagyvoktól? Meg tudja védeni ezt az országot a töröktől? És ha kell... a németektől is? Felelj! Meg tudja védeni, egyedül?

BODÓ Én már semmit sem tudok, Balázs. Hunyadi Mátyás halála óta ... minden összezavarodott ben-nem. Amíg Mátyás király élt, mindent értettem. Pedig kis gyerek voltam.

ERKI Mert, ha meg tudná védeni ezt az országot ... akkor én is azt mondanám ... félre párttűtő, kapzsi és önző nagyurainkkal! Ha meg tudná védeni ... nem felelsz semmit sem, Ferenc?

BODÓ Krisztus igaz hite szerint ... nem felelhetek neked semmit. Ha volna oly királyunk, ki magához tudná nemesíteni ... az országnak ezt a sok vitézit! De nincs ilyen királyunk! Csak bizzunk abban, Balázs, hogy egyszer már a nemességünk is felnő ... a Krisztus által reá mért feladathoz!

ERKI És a városok polgárai is. És a jobbágyok. Akik Dózsa kínhalála óta oly csöndben fekszenek estén-ként a vackaikon, mint a temetőben. És nappal vonják az igát, mint a barmok. Rabságuk földjéhez kötözve mindörökre.

KEREKI Lázadó pórnéppel akartok ti hazát védelmezni?

BODÓ Velük együtt. Ha csigaházainkban maradunk hazánk partjain egyedül, akkor elsodor minket a tengernyi török dagálya!

ERKI Össze kell fognunk! Mert az égi toronyban fölöttünk ... az utolsó percekét ütik már a huszonnegyedik órából.

KEREKI Most mondd ezt, most? Amikor végre mi támadunk rá a törökre? Hisz rövidesen elindulunk.

ERKI *(felugrik, megragadja Kereki dolmányát)* Hová indulunk, te szájtépő lator? Ha most nem védjük meg ezt az országot, akkor indulunk. Az örök rabságba vagy a temetőbe.

KEREKI Hát nem azt teszem én is, hogy magyar hazámat védem? Nem azon fáradozom?

ERKI A lázálmaidban, te örült! Amelyek ráadásul koncokért marakodó tyrannusok lázálmai. Még csak nem is te találtad ki őket. Zsarnok királyok hagy-mázos álmai. Konstantinápoly ... Alexandria ... Jeruzsálem... Bagdad! Ezeket akarjátok ti elfoglalni? Nem tudod, hogy isten ökle úgy reánk nehezedett, hogy most a hazudozás is honárulás?

KANIZSAI Én nem hallok ütni azt a huszonnegyedik órát. A török csak itt-ott csatároz a végeinken. Határainkon már jó ideje béke van.

ERKI Béke. És békeszultánok. Akik békét kötnek velünk. S a béke örve alatt száz darabot marcangolnak ki az országból. Mosolyog, békét hirdet Szelim szultán orcája is. S közben most nyáron nyelte le az arab világot.

BODÓ A török olyan, mint egy monstrum állkapocs. Szüntelenül örül.

ERKI Ilyen a természete. Mint azoké a tigriseké Ázsiában, amelyek akkor is vérengzenek, ha nem éhesek.

BODÓ Buta ember az, aki azt hiszi ... hogy békésen lehet egyezni a törökkel. Már Szelim apja alatt is béke volt. És mondjátok meg nekem, hogy mit értünk el vele?

ERKI Azt, hogy megfogyott az ország. Mátyás királyunk idejében még Jajca várától száz kilométerre volt a határ. Most ott van a török Jajca váránál!

BODÓ Régi dolgokra emlékeztünk. Azért gyűjtöttem meg ezeket a gyertyákat. Most elfúvom közülük ezt a gyertyaszálat. *(Elfúj egy gyertyát)* A déli területek fénye volt, amelyeket az oszmán ragadott el tőlünk.

ERKI És nincs pénz arra, hogy a végvárok omló falai helyébe ... új kövek emelkedjenek ... Végvári vitézeinket csak a kőbor szél látogatja a romló falakon át! És azt sügja a fülükbe, hogy magatokra hagytak benneteket!

BODÓ *(elfújja a második gyertyát)* Elfúvom ezt a gyertyát is. A remény volt a végvári katonáink szívében.

ERKI Mert végeinkről a török dúlás elemészette a falvakat. Ki táplálja így a katonákat?

BODÓ *(elfújja a harmadik gyertyát)* Másvilágra la-pult falvaink kialvó mécsese.

ERKI A Duna—Dráva—Száva vonalán ... Mátyás tíz-ezer katonájának kardja villant a folyamok tüköré-ben. *(Kiabál)* Hol vannak a naszádok? És a végeket őrző naszádokon a katonák?

BODÓ *(elfújja a negyedik gyertyát)* Pengéik fényét is a romlás emészette el.

KEREKI Kinizsi urunk halálának évében felajánlotta a lengyel, hogy velünk együtt indul meg a török ellen. Ez a hadjárat *tényleg* megindult. Mért hagytuk, hogy a lengyelek egyedül vérengzenek el? Mért nem támadtunk közösen?

BODÓ *(elfújja az ötödik gyertyát)* Beteljesült vágyaink örömfénye lehetett volna.

KANIZSAI De apám mondta, hogy ezeröttszázban ... mégis megkötöttük a szövetséget a lengyelekkel! Meg a franciákkal! A Borgia pápa pedig bűnbocsánatot hirdetett. Aki csak pénzt adott a hadjáratra mindenkinek.

ERKI El is költötte a rimáira. Meg a szajha Lucretia lányának a hozományára. A keresztes hadjárat meg sohasem indult el!

BODÓ *(elfújja a hatodik gyertyát)* Elfúvom ezt a segélykérő üzenetet. Magyarország segélykiáltása volt, amely nem talál meghallgatásra odakünn sohasem.

KANIZSAI Apám azt is mondta, hogy beléptünk a Cambrai-i Ligába.

ERKI Be ám, a németekkel, a franciákkal meg a spanyolokkal együtt. Velence és a török ellen. KANIZSAI De hát Velence most a szövetségeseink! ERKI Akkor is az volt!

Mert a Szent Ligába is beléptünk. Amit Gyula pápa meg Velence tákolt össze.

BODÓ *(üvölt)* Léphetünk mi az anyjuk kinjába is, akkor is egyedül vagyunk ! *(Elfújja a hetedik gyertyát is, ebben a pillanatban elsötétül a színpad mind-három szintje)* Fény én értelem nélkül kormányoz-tatunk. Vakusi sötétben bolygunk. Temérdek ordas között egyedül araszolgatunk. Hol vagy, Úristen?!

Lentről Benigna éneke szól. A második strófánál csatlakozik hozzá a nők kara, a harmadik strófát pedig a lovagterem férfitársasága és az eddig is láthatatlan várkatonák éneklük. Az ének ugyanaz, mint a kép elején

2. kép

A színpadkép változatlan. Ugyanennek az évnek karácsony délutánja. A felső szinten Ilona Benigna hosszú haját fésüli a tükör előtt. A lovagteremben Kereki egyedül álldogál az egyik ablak mellett, majd kinyitja, kihajol rajta, integet valakinek. Ilona szobája üres

ILONA *(énekl a virágéneket, miközben Benigna ha-ját igazgatja a fésűvel)*

Magos kösziklának
Oldalából nyílik
A szerelem orvosság, Ki
az én szívemet, Gyenge
termetemet Mindenkor
megújítja. Aki a szerelmet
Soha nem próbálta,
Csak álomnak alítja.

Valahonnan alulról a várudvarról Rozgonyi Anna énekl a virágének második strófáját

Valameddig élek Mindaddig
óhajtlok Én szerelmem,
tégedet, Noha most elhagylak,
De szívembe irtam Azt te ékes
nevedet. Nagy homályban
szívem,
Siralomban lelkeim,
Míg nem látlak tégedet.

KEREKI *(az ablakon kihajolva a harmadik strófát ő énekl az egyelőre láthatatlan Annának, miközben Benigna odafönt idegesen felkapja fejét a férfiénekre)* Verje meg az Isten, Ki miatt lótt nékem
Tetőled elválásom,
Az magas mennyegeből,
Soha az Istentől
Áldás reá ne szálljon!
De tégedet, szívem
Hozzám hűségemben
Sok ideig megtartsom!

BENIGNA Kinek énekel ez a hitvány?

ILONA *(az ablakhoz megy, kinéz rajta)* Nem látok az udvaron, asszonyom, senkit.

BENIGNA Az lehetetlen. Nézz ki jobban! Nem koptat-ja ez csak úgy, a maga gyönyörűségére a torkát.

ILONA Tényleg nem látok senkit. De én vagyok a hibás, asszonyom. Én kezdtem el énekelni.

BENIGNA *(átkarolja a lány derekát)* Te csak énekelj mindig. A lelkeket gyönyörködteti a hangod. De ha ez a lator kezd el énekelni ... szerelmes dalokat... akkor újszülött csecsemők sírását hallom átizzadt nyoszolyákról rögtön.

ILONA Gergely úr így veszedelmes lenne?

BENIGNA *(a lány szemébe néz)* Te nem így talárod? ILONA Még nemigen ... azaz alig gondolkodtam ezen, asszonyom.

Kereki becsukja az ablakot, az ajtó melletti falhoz lapul, lefelé les a csigalépcsőre

BENIGNA Méz van a szavaiban a hitványnak. És vörös tűz ég folyton az ereiben.

ILONA De nincs szarv a homlokán, mint az ördögöknek. És patája sincs néki, csak ...

BENIGNA Csak?

ILONA *(zavarban)* Csak olyan izéje van, mint az ördögöknek. De nem hátul honrdja.

BENIGNA Aztán honnan tudod te?

ILONA A fehérnépek beszélnek mindenfelé.

BENIGNA Hogyhogy mindenfelé? Tán egész Hungáriában?

ILONA Nem, asszonyom. Csak errefelé. Veszprém meg Zala vármegyében.

Rozgonyi Anna jön fölfelé a csigalépcsőn. Kereki rá-ugrik leshelyéről, magához szorítja, ölben viszi be a lovagterembe, miközben a lány hiába kapálódik és veri a férfi hátát az öklével. Kereki az asztalig viszi a lányt, felülteti a szélére, eléje térdepel, átkarolja a lábát, fejét a szoknyájához szorítja

BENIGNA Szamárral álmodhatott ennek az embernek a szülőanyja valamikor.

ILONA Az meglehet, asszonyom. *(Tovább fésüli Benigna haját)*

KEREKI Ne rugdalózz, te! *(Szaogolja a lány szoknyáját)* Tán kakukkfű között jártál a szoknyáddal? *(Be-nyúl a lány szoknyája alá)* Vagy a fehér lábodnak van ilyen jó illata? Ha a harisnyáid levetnéd, megtapasztalhatnám ezt a dolgot.

ANNA Eressz, Gergő, kérlek! Bejöhet ide bárki!

KEREKI Addig nem engedlek, amíg föl nem melegited bőröddel a hideg tenyeremet. Meggémberedett a kezem ebben a karácsonyi fagyban teljesen. Aztán ha lefagy, mivel ölelgessetek?

ANNA Tartsd oda a kályha rostélyához! Hagyjál engem, hagyjál, te... *(Teste elrejtve Gergő ölelésében, hátrabukik az asztalon, Kereki ott csókolja)*

BENIGNA Mit gondolsz, Ilona? Nem kéne miskároltatnom ezt a Kereki Gergőt? Csakúgy, mint a kandisznókat.

ILONA Szomorú lennél utána, asszonyom.

BENIGNA Az már igaz.

KEREKI *(ahogy csókolja a lányt az asztalon, keze egy kupához téved. Felemeli a kupát, meghúzza, Anna szájába is tölt a borból)* Krisztus urunk vére!

ERKI *(bejön, megütögeti Kereki hátát)* Hahó, Gergő! Werbőczy urad üzeni, hogy azonnal indulj vele a szentatyához! Rámába!

KEREKI *(feltérdel az asztalon, Anna aprót sikitva ki-szökik alóla)* Ne szórakozz velem, te! Mert nagyon megbánod egyszer!

ANNA *(az ajtóból kérdezi Erkitől)* Ugye nem árulsz el Benigna asszonynak?

ERKI Nem szokásom az ilyesmi, kislány. *(Anna kifut az ajtón)* Nemsokára jönnek a betlehemesek, Gergő. Nem a legalkalmasabb órában játszadozol.

KEREKI Irigy vagy, te deák! Ráadásul nem is tudom, mire. Mert ha komolyan hiszel annak a görög filozófusnak a tanításában ... Platónéban, akiről annyit meséltél nekem ... akkor tudnod kellene, hogy én a leányoknak csak az árnyékait ölelgetem itten. De én nem vagyok mohó, én megelégszem az árnyékukkal. Csak azt nem tudom, hogy az igazi leányok Isten birodalmában vannak-é avagy az ördög tartományaiban. En reményem, hogy az ördögében vannak, te deák! Mert az Isten birodalmába én ugyancsak nehezen jutnék be!

ERKI Vajon mért török úgy utánad magukat... a lányok meg az asszonyok?

KEREKI Talán azért, mert erős vagyok. Kívülről-belülről. Meg azért is, mert tudok egyet-mást... a nászágyak titkaiból.

ERKI Csak ezért vajon?

KEREKI Ide figyelj, te deák! Mondok én neked vala-mit. Nemrég, mikor fenn jártam Budán, beszélgettem egy török fogollyal. Arab földről származik, tán Alexandriából. Olyanforma művelt ember, mint amilyen te vagy. Na, ez az arab mondta, hogy a messzi Afrikában, meg a törökök földjein ... nem úgy énekelnek a szerelemről a lantosok, mint ideát Pannóniában. De nem is úgy beszélnek róla. Ott a nőket a kerek csípőikért becsülik. És az alma- meg a körtemelleikért. Nem a lelkükért, ami amúgy sincs nekik. ERKI Benigna asszonynak mondd ezt!

KEREKI Azt hiszed, ő nem tudja ezt? Hogy a nőnek a teste a legfontosabb? Akármennyit forgatgatja az imakönyveit, arra azért mindig marad ideje, hogy a testét felcicomázza.

ERKI Aztán mért baj az, hogy az arcát és a testét ... kenőcsökkel teszi simává? Meg illatossá.

KEREKI Nem baj az, dehogys baj az. Csak azt akarom mondani ... az arab meg a török nők aztán nem hirdetik ... hogy azért szeretik a férfit, mert az annyira tiszteli Allahot. Meg az ő prófétáját. De nem is a vitéz lelkéért szeretik a férfit, hanem a szerelmi csatába induló hosszú dárdájáért. A mi nőink meg szemérmesen hazudoznak itt, meg az egész keresztény világban mindenütt.

ERKI Ilyen egyszerű lenne a sikered titka?

KEREKI Lehet, hogy ilyen egyszerű.

ERKI Én azt hiszem, Gergely, hogy van benned valami hitványság. Ezt érzik meg rajtad, ezért szeretnek a nők tégedet.

KEREKI Benigna asszonynak mondd ezt!

ERKI Megérik rajtad a romlás szagát, mint a szukák a kankutyák szagát. Aztán kinyújtózkodnak romlásod sötét árnyékában. Mert ha azt látják, hogy egy erős férfi is a romlottság útjára lép ... akkor ők is úgy érzik, hogy menlevelet kapnak a jó cselekedetek alul Kinyújtózkodnak bizony sötét árnyékodban. Ahonnan új, kényelmes ösvények indulnak. Az önzés ösvényei.

KEREKI Mi a jó, és mi a rossz? Erre felelj, tudós deák! Akkor cselekszem a jót, ha megsimogatom a lányok karcsú nyírfalábait? Vagy akkor, ha hagyom őket, mint a kiszáradt fákat az időtől megkérgesedni? A bánattól megfeketedni? Nem akkor fekete és gonosz a női lélek, ha nincs férfi kertész, aki gondozza? Nem akkor rugaszkodik el legjobban Istentől?

ERKI Beszélni, azt tudsz, Gergő. És van is abban igazság, amit mondasz. Csakhogy most nem a rákosi gyűlésen vagy. Ahol addig forgathatod szádban a ha-mis szavakat, amíg végül igazgyöngyként fénylő szókat pergetsz ki a fogaid közül, mint egy bűvész.

KEREKI Szóval hagyjam a nők testét-lelkét megfeketedni?

Akkor cselekszem Isten kedvére?

ERKI Isten nem olyan együgyű, mint a földi helytartói. Ő nem bánna azt, hogy lányokat ölelsz. Hiszen

a szerelem testükbe, lelkükbe árad, mert olyan erős az, mint a nagy folyam sodra.

KEREKI De tükrében csak saját magát látja az asszony. Akár zavaros a szerelem folyójának tüköre, akár pedig tiszta.

ERKI Nem igaz, hogy a szerelem tükrében csak saját magát látja az asszony. A férfit is látja abban a tükörben. És azt is látja, ha egy férfinak ... nemcsak önző vágyak vannak a szívében. Akkor felnyújtózik hozzá, mint ahogy a szőlőinda is felnyújtózik a karón a napra. Előbb-utóbb felér a fénybe, még akkor is ... ha szép szavai, tiszta tettei még sokáig csak a férfi kedvében járó színlelések. Mert aki rákényszerül arra, hogy tartósan a jót cselekedje, annak a szíve is előbb-utóbb az emberség ritmusát dobogja. És fülét az önző gonoszság hangjai előtt már be-csukja.

Benigna közben nyugtalanul eltolja Ilona fésűt tartó kezét. Föláll, lefelé tart a csigalépcsőn. Ilona pár percig még rendezgeti a szobát. Aztán ő is lemegy a lép-csőn, eltűnik a színről

KEREKI És ha romlott az a férfi? Ha csak a saját kedvtelése élteti?

ERKI A nő akkor is hasonul hozzá. Csak hamarabb. Mert a romlás útjain mindig gyorsabban lehet lépdelni.

BENIGNA *(Kerekéhez lép, kitágult orrcimpákkal szaglászva)* Olyan kankutya szagod van. Női lépteket hallottam a lépcsőn. Egy fertály órával ezelőtt.

KEREKI Talán valamelyik szolgálólány suhant el raj-ta.

BENIGNA Suhant?

KEREKI Hát nem úgy suhannak el mellettem a nők, mint a madarak? Mert te azt duruzsolod a fülükbe, hogy szarvam meg lópatám nől éjfélkor, csak eltűnik hajnalra. Ezt érdemlem tőled, te asszony? Mikor téged szolgálalak? Meg a haza üdvéért fáradozom folyton?

BENIGNA Te beszélsz a haza üdvéről? Werbóczi ugató kutyája. Azt hiszed, nem tudom, miről csaholtál Rá-koson? Meg a tolnai és a bácsi gyűléseken?

KEREKI Arról beszélünk, hogy az egyszerű nemesek-nek kell ... a haza sorsát irányítani! Nem a bárók-nak!

BENIGNA A haza bástyáit ássátok alá ... amikor az országtanácsot és a királyt támadjátok!

Erki leül az asztal mellé, bort tölt magának

KEREKI Mi nem bántjuk Lajos királyt. Csak a romlott tanácsadóit. Akik német tartománnyá akarják tenni az országot.

BENIGNA Nem a német császártól várhatunk segítséget? Nem tőle várhatunk egyedül? A pápa legföljebb némi aranyat ad. Velence még azt se mer adni, mert fél, hogy a török megtudja. Neked magyarázzam ezt? Pont neked? Hisz hetek óta a keresztes hadjárat tervéről zengedezel!

KEREKI *(fanyarul)* Tudod, mit mondok neked, te asszony? Részeg voltam akkor, amikor erről beszéltem a minap. Ez a hadjárat akkor fog megindulni, ami-kor a többi. Sohanapján, kiskedden. Borjúnyűző pénteken.

BENIGNA Akkor miért mégy Werbóczival Rómába? KEREKI Mert még nem jártam a szentatya városában.

Egy magamfajta nemesembernek világot kell látni.

Felkészülni az országvezetői hivatásra.

BENIGNA És ha támadni fog a török? *(Megrázza Kereki dolmányát)* Akkor mi lesz, te kurafi? Ki fog ennek az országnak segítséget nyújtani? Hiszen Miksa segíthet egyedül! De ti azon fáradoztok folyton, hogy ezt a mentőkötéllel elvágjátok!

KEREKI Fölösleges a Habsburgokhoz dörgölnözn. És káros. Csak belepofáznak a dolgainkba! Bábkirályságot csinálnak belőlünk! És cserébe semmit sem ad-nak!

ERKI Asszonyom ...

BENIGNA Leülök, Balázs. Jobb, ha leülök. Mert ha te asszonyomnak nevezel, mindig nagyon kellemetlen dolgokat mondasz.

ERKI Ha egyszer a Habsburgok fognak regnálni itt ... BENIGNA Még Lajos ül a magyar trónon.

ERKI De a Habsburgok emberei napról napra többen vannak az udvarban! Tudod, mire fogják használni Hungáriánkat a németek? Gyepűnek, hogy az ő birodalmukat védje! Nemeseinket és jobbágyainkat odavetik a török elébe. Eleven ágyúttölteknék.

BENIGNA A végek eddig is véreztek.

ERKI De a hazájukat védtek! Nem a Habsburg birodalmat! A németek hagyják majd, hogy a török országunkra zúduljon. Csak Bécs előtt emelnek a népünk testéből... eleven torlaszt!

BENIGNA *(feláll)* örültek látomása! Nem hallgathatom tovább örült vízióidat!

ERKI *(elkapja Benigna csuklóját, úgy nyomja vissza a székbe)*

BENIGNA *(a csuklóját dörzsöli)* Ki nézné ki ezt a medveerőt ... ebből a karcsú, leányos testedből? És mi van a te orcádban? Kigyószem? Hogy akaratom ellenére idebűvölsz ehhez az asztalhoz?

KEREKI Akkor a lányokat bűvölné meg a deák. Ha kigyószeme lenne.

ERKI Ha kigyószemem lenne, akkor téged bűvölnék meg, Benigna. Hogy tisztábban lásd az ország dolgait. *(Tenyerével magához húzza az asszony fejét, úgy néz a szemébe közelről)* Szemem sugarával leolvasztanám azt a párát a szemedről ... amit az ostoba hatalom vont köréje. Miért barátkozol Brandenburgi Györggyel? Felelj, Benigna! Miért barátkozol Miksa császár ügynökével?

BENIGNA Hunyadi Mátyás halála után minden hazáját féltő ember tudta ... hogy ezt a nemzetet csak a Jagellók tudják megvédeni. A Jagelló-ház kelet-európai ereje. És tekintélye. Ulászló király magával hozta a cseh tartományokat. Apja, Kázmér ott ül a lengyel trónon. Ez volt az egyetlen lehetőség! Hogy az oszmán tengerárjával szemben kemény szikla-partra építsük a magyar birodalmat!

KEREKI Kinizsi urad ezért állt Ulászló mellé? BENIGNA Ezért. Akkor a Jagellokban bízhattunk egye-

dül. Ma pedig ki tudna más segíteni rajtunk, mint

a...

KEREKI *(közbevág)* Mondd csak ki bátran. Lajos király ugyan még élhet vagy negyven évig. De te azért mondd csak ki bátran. Hogy a Habsburgok szolgálójává akarjátok lezülleszteni Lajost!

BENIGNA Hát nem akarjátok megérteni? Hogy ez az ország nem képes magát egyedül oltalmazni? Ekkora török túlerővel szemben?

ERKI *(feláll, szenvedéllyel)* Miért hazudsz önmagadnak is, Benigna?

BENIGNA *(ő is feláll. Szikrázó hangon)* Vigyázz, deák! A fejedet vétetem! Ilyet még senki sem merészelt mondani nekem.

ERKI Nem nyúlsz te hozzám, Benigna. Hisz énednek jobbik fele én vagyok. Ezt te is tudod, azért tartasz itt engem.

KEREKI A deák ugyanolyan szabad nemes, mint te vagy. A fejéért a saját fejjel fizetnél.

BENIGNA A saját fejemmel? Lehet. Elragadtak az indulataim,. *(Erkinek, a kezét megfogva)* Bocsáss meg! Hiszen még sosem mondtál ilyesmit nekem.

ERKI Most ki kellett mondanom! Mert a végekről idáig hangzik a magukra hagyott vitézek halálhőrgése! Azt akarod megvárni, hogy a várad alatti faluból hangozzék? Akkor mondjam?

BENIGNA Mért hazudok én magamnak? Miért? ERKI Jaj, Benigna. Szorítsd hozzá orcádat az arcom-hoz. *(Benigna arcát a saját arcához húzza, úgy áll-nak egymás mellett, arcukkal összetapadva)* Így most egyik vagyunk, így talán nem fogod érezni ... hogy gonoszság beszélne belőlem. Így meg merem mondani neked, hogy már Kinizsi urad is hazudott ... önmagának.

BENIGNA *(elrántja arcát, térde megroggyan egy pillanatra, aztán a deák kezébe kapaszkodik)* Pál uram? Ugye, csak tréfálsz? Gonosz tréfa ez, Balázs! Ugye nem mondtad komolyan?

ERKI *(kíméletlenül folytatja)* Miért állt Kinizsi Ulászló mellé? Nézz szét a világban! Európa térképére nézz, mit látsz azon? Nemzeti királyság Franciaországban!

Nemzeti királyság Angliában! Ezek az erősek, mert a népükből táplálkoznak! Már Mátyás királyunk is felismerte ezt, amikor a népe verejtékéből tapasztott itt össze... Európa minden fejedelme által tisztelt birodalmat! Hatalmas birodalmat! Hová lett Hunyadi Mátyás országa? Hová tettétek?

BENIGNA Én ... mit mondjak? Olyan ez az egész, mint egy zsibbasztó álom. Egy borzasztó álom, amiből egyszer felébredünk. És azon a reggelen ugyan-olyan erős lesz az ország, mint régen.

ERKI Csodák az imakönyveidben vannak ! Nem felel-tél, Benigna!

BENIGNA Nem tudok felelni, Balázs. Nem értek sem-mit. Ha szétnézek ebben a szegény országban, mindenhol csak a panasz hallatszik. Még a föld alól, a temetők gödreiből is panasz morajlik. És én nem tudok rájuk felelni, mert megbicsaklik a nyelvem. Zsibbadt a szám, és csak dadogok.

ERKI Tévedés volt a Jagelló-dinasztiára alapozni Magyarországot! Ennél végzetesebb tévedés már csak az lenne ... ha a Habsburgok szekeréhez láncolnánk mi magunk az országot!

KEREKI Mire Ulászló király elfoglalta a magyar trónt, már egyebe sem volt, csak adóssága. Zálogba kellett adni a koronajavakat. Az adókat, a vámokat, a bányákat. Sokat közülük idegen kézbe.

ERKI És hová lett Mátyás erős serege? Hová lett a fekete sereg?

KEREKI Kinizsi Pál maga verte szét a fekete sereget. A vezéreket pedig krudélisan kivégeztette.

BENIGNA Mert akkor már martalócként raboltak a zsoldosok ! Végigrabolták a Száva menti falvakat! Vigyázz, férjürem, vigyázz! Nem félsz, hogy téged pusztítalak el a deák helyett?

ERKI Azért raboltak a zsoldosok, mert akkor már ... hosszú ideje nem kaptak semmiféle fizetséget. KEREKI Ki züllesztette le a sereget?

ERKI A lezüllött és tehetetlen ország. Élén az ország-tanáccsal és az uralkodóval.

BENIGNA Mindenért az országnagyok a felelősek? Mindenért?

ERKI Majdnem mindenért. Corvin Mátyás bebizonyította, hogy lehet ebben a széljárta Kárpát-medencében is ... erős nemzeti királyságot emelni! Benigna! Már nem emlékszel, hogy milyen volt Hungáriánk? És pár év alatt milyen szakadékba zuhant?

BENIGNA Kinizsi uram egész életében a magyar koronát szolgálta. Vérével, a török ellen!

ERKI Amíg Corvin Mátyás élt. Addig! Mert Corvin Mátyás olyan birodalmat emelt itt ... amelyben a bárók is azonosulni tudtak az ország érdekével. Hiszen a nemzetükkel együtt erősödtek ők is. De Mátyás országát magáénak érezte a köznemesség is. De még a jobbnép is! Nyögte az állam kemény adója miatt, ez igaz. De az ország az övék is volt ! Erős és független Hungáriánkat még az adóprés alatt verejtékezve is szerették!

BENIGNA *(Erki dolmányába kapaszkodik, könnyei végigfolynak az arcán)* Mért bántod Pál uramat? Mért vagy ilyen gonosz ... Balázs?

ERKI *(megcsókolja Benigna haját)* Benigna ... én dicsőítettem Pál urunkat a minap. És az a dicsőség mind kijárt néki. De most meg kell mondanom azt is ... ha saját szívemből tépek is ki egy darabot ... hogy Mátyás halála után Kinizsi már csak egy árny-birodalmat szolgált.

BENIGNA Árnybirodalmat?

ERKI A régi birodalom árnyékát. Mert a magyar királyságra akkor már ... Kinizsi és a többi báró önzéséből vetült rá sötét, hatalmas árnyék. Hát nem az első dolguk volt az országnagyoknak, hogy Mátyás halála után a pénzt és a fegyvert ... a király s az állam kezéből kivegyék? Magyarországot lefegyverezzék?

KEREKI Akkor már ők voltak az állam.

ERKI Igen. Azonosak voltak az árnybirodalommal. Amelyet a romlott képmásukra szöttek az önzés szálaival. Ez ,az állam az ő érdekeiket szolgálta. Hatalmi vágyukat és harcsolásukat.

BENIGNA De hisz az előbb mondtad, hogy a bárók ...

Mátyás királyunk idején is egyek voltak az állammal.

ERKI Az erős állammal. Amely szerényen ugyan, de az ő érdekeiket is szolgálta. De mohóságuknak ez nem volt elég. Kreáltak egy olyan országot, amely-ben ők regnálhatnak. Csakhogy ez az ország már nem tudja megvédeni magát! Mert nem virágozik többé a hazájukat szerető emberek áldozatából! Nem érted, hogy Mátyás birodalma nem egyszeri csoda volt? Hanem Isten által elrendelt szükségszerűség!

BENIGNA *(fejét lehajtva)* Szomorú árnyékból volt szöve a teste, és a köddel vagdalkozott.

KEREKI Kiról beszélsz?

Fráter Miklós megjelenik az ajtóban. Megáll, vár. Senki sem veszi észre

BENIGNA *(felemeli a fejét)* Egy árnybirodalom árny-vezérérol. Erzsébet látta így Pál uramat az adventi ködben. Balázs, Balázs, oly kegyetlen vagy. Köznemességünkről persze egy szavad sincs. Amely az ország maradék erejét is folyton prédálja.

ERKI Mert azt látják, hogy az árnybirodalom vezetői ... már az idegen elnyomás örök éjszakájával tennék véglegessé ezt a sötétséget. Mert a tehetetlenség és a hatalom megtartása iránti görcsös vágyakozás miatt ... a bárók közül sokan már a németekbe kapaszkodnak.

BENIGNA Nem akarok hinni neked! Miksa császár jó-szívű és lovagias. És jóakarát nehéz is lenne elhárítanunk ... hisz ő az erősebb.

ERKI Meg a török! Az is erősebb, mint mi vagyunk. S mire a Habsburg jármot elfogadjuk, már úgy meg-szokja derekunk az alázatot... hogy önként dugjuk kezünket a török bilincseibe is. Országunk nyugati és északi részén majd a németek fognak regálni! Délen és keleten meg a törökök!

BENIGNA Hallgass, te örült! Elég volt! Ha ez igaz lenne, akkor ... eleven máglyára vetném magamat! De ha hazudsz ... ha hazudtok ... titeket vetlek a tűzbe!

ERKI A minden rosszba belenyugvó fatalizmussal... Isten akarata ellenére cselekedtek ! Mert a nemzet sorsát nem tudjátok irányítani ... csak azt látjátok, hogy a külső körülmények erősebbek nálatok ... hát ha-mar beletörődtek ebbe. Csak a saját kis önző életetekkel törődtek. Csakhogy a megromlott közállapotok visszahatnak a ti életetekre is ! A meggyöngyült, idegeneknek kiszolgáltatott országban hálóba fogják a ti sorsotokat is! És az ördögi kör bezárul!

MIKLÓS Laudetur Jézus Krisztus.

BENIGNA In aeternum amen. *(Miklóshoz fut, mint fuldokló kapaszkodik a kezébe, megcsókolja azt)* MIKLÓS *(elkapja a kezét)* Mit csinálsz, leányom? Püspököknek se nagyon szoktál te kezét csókolni. Nem-hogy a vázsonykői pálos perjelnek.

BENIGNA Segíts, Miklós testvér! Mondjál valamit! Mondj valamit, mert én ... megbolondulok!

MIKLÓS Hallottam, Magyar Balázs leánya. Hallottam, hogy miről beszéltek.

BENIGNA Hát akkor gyűjts mécses az elsötétült elmémbe! KEREKI Bocsáss meg, Fráter Miklós. Nekem utána kell néznom a karácsony esti boroknak.

ERKI Nekem meg a betlehemes játékot kell elrendez-nem. *(Kerekivel együtt el)*

MIKLÓS Csak azt tudom mondani, hogy megromlott nagyurainkra ... iszonyú bűnhődés vár a pokolban. BENIGNA *(eszélesen nevet)* A pokolban? Én az urammal leszek együtt a mennyek országában. Kinizsi Pállal! És az apámmal, Magyar Balázssal. Corvin Mátyás két nagy vezérivel! *(Hirtelen megragadja Miklós ruháját)* Vagy őket is a pokolra szánod?

MIKLÓS *(kiszabadítja ruháját az asszony markából)* Örült vagy ma, leányom. De én megbocsátok neked. Vesd ki szívedből a nagyurak gögjét! Vesd ki szívedből az önzés gögjét. Amely magát tévedhetetlennek álcázza. Vesd ki szívedből, és akkor . az igaz utat megtalálsz.

BENIGNA És a török? Az honnan jött? Az honnan

zúdult le az országra? Tán valamilyen erkölcsi magasságból?

MIKLÓS Az ördög tüzből. De azért mondanék neked valamit. A pogány török akármilyen vérszomjas ... arculatán akármennyi a sátán vonása ... van egy olyan tulajdonsága, mely erőssé teszi. Az, hogy a török nemcsak önös érdekből dülja végig az országokat. Önmaga életét a török ember semmibe se veszi. Ha kell, a nemzetéért azonnal föláldozza.

Kereki megjelenik Ilona szobájában. Kézen fogva húzza maga után a vonakodó Rozgonyi Annát. Ledönti Ilona ágyára, csókolja, simogatja. Elfújja az ágy fölötti kandeláber lángját. Elsötétül a szoba

BENIGNA Mi hát akkor az erkölcs? Mi az, ami az emberben a gonosz? És mi az, ami a jó? Most már végképp nem értem.

MIKLÓS Válaszolok neked, Benigna. De csak azért, mert ketten vagyunk e szobában. A jó tettek az az egyedüli kritériuma, hogy szolgáljuk-e vele egy közösség ügyét. A nemzet ügyét.

BENIGNA Ne bolondíts meg, Miklós testvér! Hiszen akkor a törökök cselekszik a legfőbb jót! Mert ők az-tán a hazájuk javát szolgálják. A folytonos terjeszkedéssel.

MIKLÓS Nem a hazájuk üdvét szolgálják! Csak egy elvakult torz hatalmat. Amely az emberség legelemibb normáit is felrúgja! S az embert az Isten által adományozott szabadságától megfosztja!

BENIGNA De honnan tudja az együgyű ember, hogy melyik a rossz hatalom? És melyik a jó? És egyáltalán! Van-e jó hatalom?

MIKLÓS Van. Ilyen volt Corvin Mátyás uralkodása. Amelyet csak az önzésükben megrothadt szívű emberek neveznek zsarnokságnak.

Ebben a pillanatban profán betlehemes ének hangzik fel, s már át is vonul a termen a menet. Sarolta és Kanizsai megy az élen, mögöttük Ilona, Erki karolva, aztán Mária Mártonnal, majd Magdolna Mihállyal, s végül Erzsébet és Bodó zárják be a menetet. Az első és az utolsó pár Szűz Máriás zászlókat visz. Ilonán fehér menyasszonyi ruha van, Erki a názáreti ács, József ünnepi köntösét viseli. A többi szereplő is ünnepi öltözködés van. A betlehemes ének első strófája alatt végigvonulnak a termen

Mária szeplőtelen szűz lány volt
Amikor ács Józsefbe bolondult Szép
szívét remegtette alázat
Én téged uramnak megkévánlak

A terem végéhez érve visszafordul a menet, de most Ilona és Erki párosa kiválik közülük, a többiek félkörben körülvesszik őket. A második strófa alatt Erki megsimogatja Ilona hasát, és magához öleli a lányt. Ettől a strófától kezdve ők már nem énekelik a betlehemes éneket

Mária, Mária csak szeretett
Gömbölyű hasacsakája teltebb lett
József, a férjeura csak nézte
Hogy csillog szembogara őerte

Mária, Mária szolt az Isten
Áldásom legyen e szent szerelmen
Méhednek gyümölcse lesz egy fiú
Jósága jutalma lesz koszorú

A negyedik strófa utolsó sora alatt Kanizsai, Bodó és a két várkatona kardja pengéjét egyszerre villantja meg

Meghal a keresztfán s az öledben A
fiam lesz nekem a mennyekben
A piros vérből majd élet kel
Zsarnokok önző szíve rothad el

Mária megszülted a megváltást
Szorongó lelkünknek az áldomást

Jézusunk, Jézusunk már miénk vagy
Ittunk a véredből már el nem hagysz

Tűz vagy az ereinkben, tűz, tűz, tűz
Égesd el bennünk, ami rosszhoz új
Mária, szentanya a könnyeid
Harmatként szitálják a mezőid

Megszépül testünk, lelkünk ötöle
Hempergünk égi mezők fűvibe
Kis csillag, csillagvirág a szívünk Szégyentől
többé nem ég a lelkünk

Mária ezt a csodát köszönjük

S ebből mi magyarok is részt kérünk
Megpróbált rossz szívünket érintsd meg
Sorsunkat kegyelmeddel jobbitsd meg.

ERKI *(előbbre lép, inkább a közönségnek mondja)* Bocssásátok meg nekem ezt a profán karácsonyi éneket, melynek méltatlan szerzője én voltam.

ILONA *(Erki mellé lép, átöleli a derekát, úgy ring vele, miközben ezt a két sort énekl)* Megszépül testünk-lelkünk ötöle, Hempergünk égi mezők fűvibe.

MIKLÓS *(hozzájuk lép, megfogja Ilona kezét)* Szűz Mária mint szerelmes asszony. Akinek a hasa gömbölyödik. Én, a vázsonykői perjel nem hallottam ezt.

ERKI Mária itt él közöttünk. Szép asszonyi testében újra meg újra föltámad. Csak a kihűlt világban lopva tudja cselekedni a jót. Olyan lopva, mint egy cselédasszony. Aki a mostohaapa háta mögött dugdossa . . . édes fiának az ajándékot.

MIKLÓS *(Erkinek, elgondolkozva)* A te Jézusod szavára viszont kardot rántanak a gonosz ellen. ;BENIGNA „Aki kardot ragad, az kard által vész el.” ERKI Mondt ezt a töröknek.

MIKLÓS „Ne gondoljátok, hogy békét jöttem hozni a földre. Nem békét jöttem hozni, hanem kardot.” Máté evangéliumában vagy írva ez is.

ERKI Jézus országa akkor jön el, ha már legyőztük a gonoszt. Először magunkból kell kielegetni a rosszat, a harcot csak aztán vehetjük föl. Ha már tudjuk, hogy miért és ki ellen harcolunk. Jézus kegyelme a világosság. Az emberség útjainak pontos térképe a szívárványhártyáinkon.

ILONA Isten a fény villama agyunkban. Amely után nem lehet többé a cselekvést megkerülni.

BENIGNA *(átkarolja Ilona derekát)* Mire tanít ez a deák tégedet!

SAROLTA, MÁRIA és MAGDOLNA *(egyszerre, kórus-szerűen)* Először magunkban győzzük le a gonoszt. Aztán a világban.

ILONA Mert a sátán mindig túlfeszíti a húrt. Ilyen a természete.

ERKI De egy határnál az ember azt mondja, hogy elég! Mert lelkének sötét, feneketlen kútjába néz, és tiszta arcát már nem látja többé a víztükörben.

ILONA Erre nem számít a sátán. Hogy a gyöngye ember föllázad. És magában a jót megnöveszti. Mint a szerelmes asszony, aki romlott férfitől esik teherbe. És tiszta, ártatlan kisdedit hoz a világra.

MIKLÓS *(áldásra emeli kezét)* Megáldom tiszta tanításotokat, gyermekeim. Megáldom akkor is, ha pálos rendünk prior generálisa súlyosan megfedd is érette.

A betlehemes játék résztvevői újra énekelik az éneket. Az utolsó strófánál a csigalépcső felé indulnak. Utánuk indul Benigna és Miklós is. Elsötétül a színpad

3. kép

A színpadkép változatlan. Ugyanennek az évnek szilveszter estéjére. A felső szinten csak Benigna tartózkodik a szobában. Az ablaknál áll, kinéz rajta. A lovag-teremben Anna áll az ajtó mellett, ugyanúgy les lefelé a csigalépcsőre, mint az előző kép elején Kereki. Az asztalfőn, jobbra, az egyik szék helyét most egy fekete trónus foglalja el. Az asztalon boroskancsók, -kupák, középen egy hatalmas tálban gyümölcsök: nagyszemű aszalt szőlő, alma, körte, dió és sült gesztenye. Ot gyertyatartó is áll az asztalon, mindegyikben három szál

gyertya. Az asztal ajtó felé eső szélén külön áll egy kupa, mintha ki lenne készítve valakinek. A lovagterem kövezetét most mindenütt szőnyeg borítja. A legalsó szobában a szolgálólányok — Ilona, Sarolta, Mária és Magdolna — alsószojnyában, mezítláb végzik ruháik díszítésén az utolsó simításokat. Az alsószojnyáik szokatlanul rövidék: jóval térd fölött végződnek. Fölötte ujjatlan, mélyen dekoltált inget viselnek

BENIGNA Vajon mit hoz az új esztendő? Újabb megaláztatást, nyomorúságot? Mért vagyok én gyöngé, esendő asszony? Istenem! Miért nem csepegtettél kiméletlen férfierőt a szívembe!

MÁRIA (meglóbbálja alsószojnyáját) Botrány lesz ezekből a kurta pendelyekből!

MAGDOLNA Gergely úr maga ellenőrizte, hogy levágtuk-e az alsószojnyánkat rövidre.

SAROLTA Azt mondta, a betlehemes játékok a deák szervezte. Ennek a szilveszteri mulatságnak viszont ő a dirigense.

MÁRIA Botrány lesz abból, ha ilyen kurta szoiknyában táncolunk és énekelünk. Asszonyunk mit fog szólni hozzám?

ILONA Azt nem tudom.

MAGDOLNA Gergely úr majd megéti előtte férfiszerelemmel. S akkor majd alszik, mint a bunda éjjel. Vagy ha nem, hát elnéző lesz.

ILONA De gonosz a nyelved, Magdolna!

MÁRIA Mondom, hogy skandalum lehet ebből. SAROLTA Akkor felvesszük a szép, ünnepi ruháinkat. Boglárjaikat nem most varrjuk?

Kereki feltűnik a csigalépcsőn. Az ördög maszkiába öltözött: homlokán szarvakkal és hátul hosszú farkokkal. Továbbmenne Benigna szobája felé, de a leskelődő Anna az ördög farkába kapaszkodik, úgy húzza be a lovagterembe. Beszélgetésükből egyelőre semmi sem hal-latszík

MÁRIA (Saroltának) Gondolod, hogy Bálint hadnagy elvesz majd feleségül? Ha ilyen kurta pendelyben riszálod magadat előtte?

SAROLTA Nem Magdolna nyelve a gonosz, hanem a tiéd, Mária. Mert csak bántani akarsz, hogy hiú álmokat szőjék. Amelyből aztán csúfos lesz a fölélbredés. Mert te is éppúgy tudod, mint én. hogy a Kanizsai család fia sohasem veheti el a vázsonykői vincellér leányát.

MÁRIA Bálint hadnagy csak olyan szegény, oldalági rokon.

SAROLTA Akkor sem.

MAGDOLNA Mit gondoltok? Mezítláb nem fogunk fáz-ni abban a hideg lovagteremben?

ILONA Gergely úr hajnal óta tömeti fával a kandallót. És szőnyegeteket rakatott fel a köre. Én mondom, vagy mi fogunk ott táncolni a szőnyegeken ... vagy pedig Gergely úr kínjában. Ha Benigna asszonyunkkal nem engedélyeztetni a dolgot. (Föláll) Na, nekem kész a ruhám. Föl kell mennem asszonyunkhoz.

ANNA (átkulcsolja a férfi derekát) Mért kerülsz mos-tanában, Gergő?

Ilona felveszi a ruháját, cipőjét és fölmeig Benignához. Odalent a lányok folytatják ruhájuk díszítését

KEREKI Dehog kerüllek, te lány. Sosem szoktam a lányokat elkerülni.

ANNA Mézes szavaidat már nem hozzám intézed. Sosem kedveskedsz nekem.

KEREKI Vigyáznunk kell! Mert ha Benigna asszonyod megtudja a dolgot ...

ANNA Azelőtt nem voltál ilyen óvatos. Már nem szeretsz? Gergő!

BENIGNA (a belépő Ilonának) Add ide az imakönyvem, Ilona.

ILONA (nyújtja az imakönyvet) Itt van, asszonyom. BENIGNA (lapozgatja, aztán idegesen becsukja) Még-sem ebből akarok most imádkozni.

ILONA A másiktól talán?

BENIGNA Nem! (Az imazsámolyra térdepel) Csak úgy szeretnék Istenhez beszélni ... szabadon.

ILONA Elmenjek, asszonyom?

BENIGNA (megfogja Ilona kezét) Ne menj el! Maradj itt mellettem! Ha Isten így hallja a kérésemet ... hogy te is itt vagy mellettem ... te, aki tanítja vagy szüntelen megaláztatásomnak ... akkor jobban meg-érti, hogy az igazat mondom keserű szívvel.

ILONA Azt hiszem. Isten mindet megért. Akkor is, ha én nem tanúskodom.

BENIGNA (kifakadva) Akkor miért nem segít? Hisz méltatlanul szenvedek. Oly keveset kértem tőle, és azt sem adja meg! Mért nem juthat nekem annyi öröm, mint más asszonyoknak? Mért vagyok én rosszabb, mint a többi?

ILONA Isten nem aszerint osztogatja a rosszat meg a jót ... hogy romlott vagy becsületes-e az ember lánya.

BENIGNA Hát hogyan osztogatja? Osztogatja-e egyáltalán a jót meg a rosszat? Vagy a rosszat az ördögtől kapjuk? És az Isten csak egy fáradt öregember? Aki az ördög tetteit már tehetetlenül eltűri?

ILONA Borzalmas dolgokat mondasz.

BENIGNA (az oltár keresztjéhez szorítja arcát) Bocsáss meg, Isten! Ne taposs el ezért, amit kétségbeesésem-ben mondtam. (Az imazsámolyra omlík) De hát miért nem segítesz? Csak egy kicsinyt! Hiszen ellöksz magadtól, ha beletaszítasz ... ebbe a mély gödörbe, a megaláztatásba ... amelyből nem tudok kimászni sohasem. Mért nem engeded, hogy úgy szeressen a férjem, mint más asszonyokat az ura? Mért hagyod, hogy szenvedjek, és megfeketedjen a lelkem? Mért tőröd, hogy irigykedjem ... a fiatal leányok szerelmetes boldogságára! Ne hagyj, hogy gonosz és irigy legyek! Segítsél rajtam!

ILONA Nem vagy te gonosz, asszonyom!

BENIGNA Hiszen ha elsötétül lelkem ... akkor a gög duzzasztja meg orcámat. Lelkem undok sebeit gögös orcával rejtegetem. Birtokaimon vármegyényi ember van réám szorulva. Sok ezren várnak tőlem istápolást. Ha dőlyfös lélekkel elfordulok tőlük, minden megtörténhet. Még az is, hogy a hazám dolgaiban ... az ördög sugallatára cselekszem. Ha rajtam nem akarsz segíteni, Isten, akkor a réám bizott jobbágnépedre gondold! Segíts rajtam, hogy ne legyek gonosz! Segíts, hogy rajtuk meg én segíthessek!

ILONA (letérdel, arcához szorítja Benigna arcát) Jaj, asszonyom! Végem van nekem is! Elkárhozom! BENIGNA Miért, te lány? Te ugyan mit tettél? ILLONA Ma téptem le az utolsó szeletecskét ... a Luca-napi papirostartaról.

BENIGNA És?

ILONA Már csak egy férfinév maradt újévre. Egy Gergely nevű férfi fog szeretni.

BENIGNA Szeretni? Talán feleségül venni! Hisz a Luca-játékban ez áll. (Feláll) De pont egy Gergely! Milyen Gergelyre gondoltál?

ILONA A vár alatt lakik egy Gergely. Hisz tudod. A vázsonykői kovácsmester fia.

BENIGNA Akkor meg mi a baj? Már meg akarsz örjíteni te is?

ILONA (térdepelve) Bocsáss meg, Benigna asszony! Amikor megláttam, hogy már csak egy név maradt azon a papirostartán ... a Gergely név ... én nem a kovácsmester fiára gondoltam.

BENIGNA Uristen! Már te is?

ILONA És nem tudom, hogy előbb .. nem gondoltam-e reája. (Benigna kezét csókolja) Bocsáss meg, úrnöm! Talán az ördög szállt meg. Mert én azt hi-szem, csaltam. Minden este a sötétben, a párnám alatt kellett volna lépniem a papirosszeletkéke. De én közben mécses gyújtottam.

BENIGNA Azonnal hívd föl a lányokat! Annát is! És pár perc múlva jöjjön utánuk ... az uram is! ILLONA (lehajtja fejét) Igen, asszonyom. (Megy lefelé a csigalépcsőn a saját szobája felé)

ANNA Mégsem hiszem azt, hogy igaz szívből szeretsz. (Felemeli az asztal szélére készített kupát, nézi, majd Kerekinek nyújtja) Idd meg ezt az én kedvemért, Gergő! Idd meg, ha igazán szeretsz!

KEREKI Mi van ebben, te lány? Talán mérég?

ANNA Szerelmi bájjital. Azért kell meginnod, hogy igazán szeress.

Ilona leér a legelső szobába. Int a lányoknak, hogy öltözzenek. Azok gyorsan magukra kapják ruháikat, cipőiket

KEREKI Aztán mi van benne?

ANNA Székfü, csalánumag és kutyatej. Borral és mézzel van elkeverve. S gyömbér és fahéj is van benne. KEREKI A kutyatej mérges. Tán a másvilágon akarsz szeretni engemet?

ANNA Csak parányi kutyatej van benne. Az is kell a varázslathoz.

KEREKI Nem bánom. Szilveszter van. Iszom egypár kortyot belőle. De ha mégis meghalok, arra ne számíts, hogy magammal viszlek a túlvilágra. Más terveim vannak nekem ottan. *(Iszik a kupából, aztán az ablak párkányára teszi)*

ILONA *(megjelenik a lovagterem ajtajában. Mögötte Sarolta, Mária és Magdolna)* Gyere, Anna, úrnők hívát. *(Magdolna és Sarolta meghuzigálják Kereki ördög-farkát. Ilona marad utoljára Ráút Kereki ördög-farkára, de nem játékosan, hanem dühvel)* Távozz tőlem sátánfajzat! *(Fölfut a lányok után a lépcsőn, onnan kiált vissza)* Úrnóm azt üzeni, hogy pár perc múlva ... a szobájában legyél!

BENIGNA *(az elsőnek érkező Saroltától kérdezi)* Sarolta! Milyen név jött ki neked a lucázásból?

SAROLTA Bálint. *(Cipőjéből előhúzza a cédulát, kereng körülötte)* Bálint! Kanizsai Bálint!

BENIGNA A férfiak családi neve nem szerepel a lucázásban, te!

SAROLTA Mindegy az. Mert én csak egy Bálintot is-merek. Kanizsai hadnagyot.

BENIGNA Jaj, buta liba. És neked mi jött ki, Mária? MÁRIA *(előrelép)* Márton.

MAGDOLNA *(ő is előrelép)* Nekem meg Mihály.

BENIGNA *(megkönnyebbülve nevet, átkarolja Mária és Magdolna vállát)* A vak véletlen hozta így! Igaz, báránykám? A vak véletlen hagyta meg a papirostor-tán a katonáim nevét.

MAGDOLNA *(nevet)* Nem olyan vak az a véletlen.

BENIGNA *(Annát nézi, aki leghátul áll, egyedül)* És neked mi jött ki? *(Felcsattan a hangja)* Felelj, Anna!

ANNA *(sápadtan)* Én még ... nem téptem le az utolsó előtti szeletet. Így nem tudhatom, hogy milyen név maradt meg utolsóan.

BENIGNA Nem tudhatod?

ANNA *(összeszorított fogakkal, dacosan)* Nem.

BENIGNA *(előrelép, egy gyors mozdulattal benyúl Anna ruhája alá a dekoltázs közepén, egy cédulát húz elő onnan. Fojtott hangon)* És ezen a cédulán mi áll? Nem az, hogy Gergely? *(Anna hajába markol)* Talán te is a kovácsmester fiára gondoltál?

ANNA *(reménytelen daccal néz Benignára)* Ha úgyis tudod, nekem már mindegy. Ha nincs más utam, van-nak még mély kutak ... a birtokaidon.

BENIGNA Én neveltelek kislány korodtól fogva. Arra neveltelek, hogy a tisztességedet vidd majd... egy méltó nemesifjú ágyába. De te engem is becsaptál! Nemcsak azt a férfit, aki elvesz majdan!

ANNA Nem tehetek róla, Benigna asszony. A szerelem vágya erősebb volt az akaratomnál. Testemet és lelkemet egyaránt leigázta.

BENIGNA Te! Most is kérkedsz a tőlem lopott gyönyörrel! Tested még mindig azt a gyönyört lihegi ... ami olyan, mint az istállóban párzó állatoké!

ANNA Mint minden asszonyé. Mint a tiéd is, Benigna.

BENIGNA *(egy erős mozdulattal végighasítja Anna ruháját)* Vesd le ezt a cifra rongyot! Akarom látni a testedet!

ANNA *(ingben és alsószyoknyában áll Benigna előtt)*

BENIGNA Szébb és fiatalabb a tested, mint az enyém. Meg kéne hogy öljelek! *(A ruhásládára mutat)* A láda alján megtalálod a régi ruháimat. Pont olyan volt az alakom, mint a tiéd. Válassz közülük egyet ... *(a széttépett ruhára mutat)* e helyett. És gondolkodj azon, hogy kihez adhatnálak felségül! De találd ki nagyon gyorsan!

Kereki eddig egy kupa bor mellett üldögélt a lovagteremben. Most feláll, Benignához indul

ANNA *(a láda aljáról előhúzott egy ruhát)* Fölvehetem ezt? Nem fogod sajnálni?

KEREKI *(megjelenik az ajtóban, vigyorog)* Nem férek hozzád, Benigna. Ettől a leánykoszorútól.

Anna most rántja magára a ruhát

Annának új ruhát varrattál?

BENIGNA Hol voltál a minap a betlehemes játék alatt? Hol voltál, Gergely?

KEREKI Már kérdezted ezt, Benigna. S akkor is megmondtam, hogy a Szent Mihály-templomban imádkoztam.

BENIGNA A Szent Mihály-templomban. A barátok szerint ősszel imádkoztál ott utoljára. Akkor, gondolom, volt miatt. A somogyi papokat fosztottad ki akkoriban.

KEREKI Minek kérdezel, te asszony. Ha egyetlen szavamat sem hiszed.

BENIGNA Anna! Menj oda Gergelyhez, és csókold meg utoljára!

ANNA *(Benigna ruhájában Kerekihez lép, szájon csókolja)* Isten veled. Csak az álmaimban ölelhetlek ezentúl, Gergő.

BENIGNA *(magának, révült hangon)* Mintha én ölelnék ... az én mozdulataim. Ebben a régi ruhában. *(Hangot váltva, keményen)* Ilona! Tépjétek le az ördöggúnyát a gazemberről! Kötözzétek az ágy rúdjához! És korbácsoljátok meg! *(Az ágy alól kötelet és korbácsot húz elő, a lányok felé nyújtja)* Ha kedves az életed, te is igyekezz lefogni, Anna!

A négy szolgálólány közben Kerekire vetette magát. Kereki az ajtó felé menekülne, de Sarolta elgáncsolja. Lefogják, húzzák le róla az ördöggúnyát

KEREKI *(kétségbeesetten üvölt)* Vigyázzatok a ruhám-ra! Mára csináltattam! *(Már alsóneműben van)* BENIGNA Az ingét is vegyétek le!

Négyen lefogják, lehúzzák róla az ingét, Ilona pedig megkötözi a kezét és a lábát

Dobjátok az ágyra!

Kereki hason fekszik megkötözve az ágyon

A derekát is kössétek át! A végét az ágy rúdjához hurkoljátok! *(Az ágyhoz lép, a kötéllal felemeli negyvenöt fokos szögben Kerekit)* Új ördög-farkad nőtt, Kereki Gergő! *(A lányoknak)* Korbácsoljátok meg!

ILONA *(keményen ráhúz Kereki meztelen hátára)* Ki-űzzük belőled az ördögöt! *(A korbácsot Saroltának nyújtja, aztán sorra veri a férfit Mária és Magdolna is)*

BENIGNA Te is, Anna!

ANNA Bocsáss meg, Gergő. *(Ráhúz Kereki hátára)* ILONA

Most már elég volt. Kiserkedt a vére.

BENIGNA *(int a lányoknak)* Menjétek ki! *(Az öt lány lemegy Ilona szobájába, az asszony a férfi meztelen felsőtestét nézi)* Vér... vér és füst ... mint Szörény falai alatt. Pál uram, veled voltam ... a Szörényt fel-mentő táborban. Este magadhoz öleltél, még nem száradt meg a vér a ruhádon. Emlékszel? Hol vagy, Pál uram? Mért nem öleled szomjas asszonyodat? *(Kereki testére zuhan, azt öleli, fejét maga felé fordítja)* Itt vagy? Csak testet és lelket cseréltél? Felelj hát! Felelj!

KEREKI Megkorbácsoltattál szégyenszemre, te néember!

BENIGNA *(Kereki fejét az ölébe veszi)* Te vagy az? Kereki Gergő? Vérzik a tested ... Vér és füst. *(A fésűlködőasztalról felemel egy kést, villámgyorsan elvágja Kereki köteleit)* Ölelj magadba! *(A férfi felé kúszik az ágyon, a ruháját bontja)* Harapj a húsomba, hogy én is vérezzek! Vér és füst és sötétség. *(Magára rántja a férfit, elfújja az ágy fölött égő kandeláber lángját. Elsötétül a szoba)* Ölelj, Gergő!

ERKI *(egy kis demizsonnal lép be Ilona szobájába)* Igyatok, leányok a boldogabb új esztendőre! Somlón szüretelték!

ILONA Sokáig élj, Balázs! Egészségetekre, lányok! *(Meghúzza a demizsont, visszaadja Erkinek)*

ERKI *(belenéz az üvegbe, s aztán ő húzza meg)* Még a szőlőtaposó leányok meztelen lábát is lehet látni. Ha az ember úgy istenigazából belekukucskál ebbe a borba!

MAGDOLNA *(ledobja a cipőjét)* Az én lábamat is látod benne? Ősszel én is ott szüreteltem bátyámnál a Somlóhegyen *(Meghúzza a demizsont)*

ILONA Te a Mihály vitézednek mutogasd a lábát! Rá-adásul milyen vastag a bokád! Én nem is mutogatnám a helyedben.

MAGDOLNA Mihály azt mondja mindig, hogy a telt, izmos lábszár szédíti meg a férfiakat. Nem az olyan ózsuta-boka, mint a tiéd. *(Annára mutat)* Meg a kis-asszonyé. *(A demizsont továbbadja Annának, Ilonának mondja)* Úgy futsz azzal az özikelábaddal a fér-fiak elől, hogy utol nem érnek soha.

SAROLTA *(átveszi a demizsont, meghúzza, Ilonának)* Ózsuta! Mi a jó abban, hogy nem érnek utol soha?

MÁRIA *(Saroltának és Magdolnának)* Titeket már utol-érték. De mikor vesznek el feleségül?

SAROLTA Annáé az elsőbbség. Megmondta Benigna asszony. *(Továbbadja Máriának a demizsont, amely aztán újra körbe jár)*

Benigna szobája megvilágosodik. Kerekin már újra az ördögűnyája van, az ágy szélén ül, az asszony ott térdepel előtte, arcával a férfi combjához simulva

KEREKI *(térdével elrúgja magától az asszonyt)* Most térdepelsz előttem, Belzebub szukája! Az előbb meg otrombán megaláztál!

BENIGNA *(a földön feküdvé Kereki térdébe kapaszkodik)* Ne kínozz! Szeressél! Gergő!

KEREKI Nem gyötresz többet a féltékenységeddel?

BENIGNA Inkább beharapom a haragra nyíló ajkaimat! Csak szeressél, Gergő! Az ördög lovása vagy, jól tudom. De megveszek éretted!

KEREKI Hát tehetek én arról, hogy húsvéti harangokat hallok a fülemben zügni . . . ha feltűnik egy szép lány előttem? És a halántékomban dobog a vérem, ha az asszonyok csipőjét meglátom. Azt dobolja né-kik, hogy jertek ide, kerek csipők! Ne meneküljtek, jertek ide az ölembel!

BENIGNA Miért szeretlek, te lator! *(öklét emeli férje felé a földről)*

KEREKI *(elkapja Benigna csuklóját, durván leszorítja a földre)* És ne is próbálj a másvilágra küldeni! Mert nem megyek olyan se lány, se fiú angyalok közé! Ha már jó tőgyös angyalok nincsenek, akkor inkább a pokolra húzódom. A bűnös asszonyok közé.

Erki felmegy a lovagterembe, körülnéz ott

BENIGNA Mit terveztél mára már megint? Mit terveztél, ördög szárnysegéde?

KEREKI Egyszerű szilveszteri mulatságot. Táncsal, zenével. Te is megnézheted, ha akarod.

BENIGNA Nem vagyok rá kíváncsi. De a lányok alsószoknyáját miért vágattad le?

KEREKI Azért, hogy a hosszú szoknya ne akadályozza őket . . . a kecses mozgásban. *(Feláll)* Nékem jelené-sem van. Ebben a maskarában. Ha nem jössz, én indulok. *(Lefelé indul Ilona szobájába)*

Pár másodperccel később Benigna is lefelé indul a lépcsőn

ILONA Jólesett megkorbácsolni Gergely urat. De a végén megsajnáltam.

MAGDOLNA Én már az elején sajnáltam. Inkább cirógattam volna azzal a korbáccsal.

ERKI *(meglátja Benignát a lovagteremből, utánaszól)* Hová mégy, Benigna?

BENIGNA *(a lovagterem ajtajából)* Kilovagolok egy kicsit.

ERKI Szilveszter éjszakáján?

BENIGNA Nem bírom itt a levegőt! Megfulladok! Viszek magammal két fákyás lovas. Ne tartóztass! KEREKI *(Ilona szobájában)* Alsószoknyában gyertek!

Annát kivéve, a lányok levetik ruhájukat

ILONA Benigna asszony megengedte?

KEREKI Meg.

ILONA Gondoltam. Az ördöggel vagy te valóban cimboraságban.

MAGDOLNA *(meghúzza Kereki ördögfarkát)* Vagy a himszamárral.

Alsószoknyában, rövid, dekoltált ingben, Kerekivel az élen fölfelé indulnak a lányok. A cipőiket odafönt vetik le

KEREKI *(éppen fölér a lovagterem ajtajához, amikor Erki kifelé indulna)* Nehogy elszökj, te deák! Vagy szégyenlős vagy? *(A háta mögött jövő Annának)* Néked nem mertem kurta pendelyt csináltatni.

ANNA Nyugodtan levágathattad volna az én alsószoknyámat is. Már ügyis mindegy. Most már legföljebb egy várkatonává züllött szegény nemes kérheti meg a kezemet.

KEREKI *(lekiabál a várudvarra)* Bodó! Kanizsai! Gyertek már! Mire vártok? *(Leül a fekete trónusra)* Most én regnálók! *(Meggyújtja az összes gyertyát)*

ERKI *(a lányokkal együtt leül az asztalhoz)* Milyen minőségben?

KEREKI Mint a pokol ura! Enyém a fekete trónus! *(Bort tölt a kupákba)* Igyatok, rozmaringszálak!

Koccintanak, isznak. A csigalépcső felől muzsikaszó hallatszik, mindjárt fel is tűnik Bodó, Kanizsai, Mihály és Márton. Mögöttük három zenész jön muzsikálva, egy lantos, egy hegedűs és egy fuvalós. A bejövő férfiak éneklnek a dalt, melyet az asztalnál ülők is mindjárt át-veznek. A második strófánál már táncolnak a párok: Erki Ilonával, Kanizsai Saroltával, Márton Máriával, Mihály Magdolnával és Kereki Annával. A zenészek az ablakfülkékben muzsikálnak

/ / : Béborula, már elműla

A nap fényes világa : / /

Gyere be, rózsám, gyere be, Csak magam vagyok ide be. Addig a házamból ki nem mégy, Míg három szál gyertyám el nem ég.

f / : Az erdőkön, a mezőkön Gerlicék

zengedeznek : / / Gyere be, rózsám, gyere be, Csak magam vagyok ide be. Addig a házamból ki nem mégy, Míg három szál gyertyám el nem ég.

f / : De mi éppen most másképpen

Folytatjuk dolgainkat : / /

Gyere be, rózsám, gyere be,

Csak magam vagyok ide be.

Addig a házamból ki nem mégy,

Míg három szál gyertyám el nem ég.

ANNA *(az éneklés véget ér. Már csak a zenére tán-colnak. Azt kiabálja túl, úgy mondja Kerekinek)* Azt szerencsére nem mondta Benigna asszony, hogy táncolnom sem szabad veled.

KANIZSAI *(Saroltának)* Álomban hosszú vörös hajadat dobárod. Vesszőzi a hajad a vállamat.

BODÓ Hé! Nekem nincs táncosom?

KEREKI *(Bodónak)* Mért nem hoztad föl a feleségedet? A barackvirág arcú Erzsébet asszonyt!

BODÓ Mert fél, hogy elszégyellné magát. A te pajzán magaviseleted miatt. De azért is mulatom magamat! *(Átöleli Mária derekát)* Ezzel a szép leánnyal itt e! *(Mártonnak)* Te eredj, fiam, bort inni! Megszomjazhattál a hosszú örségben.

Márton fanyar arccal leül az asztal mellé

ANNA *(a tánc véget ért. Kerekinek, a terem szélére sodródve)* Én nem tudok szítani veled. Ismered, ugye, azt a vadász kunyhót? A Szent Mihály kolostor mögött. Ott várak hétéfő este. Benigna akkor a vár-kápolnában imádkozik.

KEREKI Ne játssz a tűzzel, te lány! Rólam csak tu-

dod, hogy nem vagyok gyáva? De most én mondom neked, hogy ne játssz a tűzzel. Mert elemészt!

ANNA Én férjhez megyek. Aki utamba kerül, a legelső emberhez. (Az asztalnál ülő Mártonra mutat) Lehet, hogy ehhez a szegény kismeséhez itt. De minden hét első estéjén ... a vadászkunyhóban várlak! (Otthagyja Kerekit, leül Márton mellé)

BODÓ Na látod, Márton fiam! Már lesz táncosod!

KEREKI Ugye, lányok, könnyebb a tánc mezítláb? (Át karolja a Mihály mellett álló Magdolna derekát, s már ölbe is kapja, felteszi az asztalra) Bibliai Magdaléna! Egyél velem almát! (Kiemel egy almát a gyümölcsöstáliból, végiggurítja a hátára fektetett lány testén, összezárt, felemelt lábától a melléig, ott elkapja, a lány szájához emeli, s közben ő is beleharap)

MIHÁLY (üt egyet Kereki hátára) Hé!

KEREKI (hátrafordul) Várj a sorodra! Neked is jut belőle. Ha más nem, akkor a csutkája.

MIHÁLY Kereki úr! Az a bajod néked, hogy még nem küldtek át a másvilágra!

BODÓ (tölt Mihálynak) Igyál, Mihály! Badacsony szikláin termett.

Mihály zord arccal elfogadja a kupát, kiüssza

ILONA (leül a szőnyegre, maga mellé rakja az egyik gyertyatartót, Erki is leül melléje) Három szál gyertya! Három kívánság az új esztendőre. Mint a mesékben.

KEREKI Megitatott ma valaki! Megitatott búbájósággal! Aztán nem csoda, ha nem bírok magammal! (Még feljebb húzza Magdolna amúgy is rövid szoknyáját, szőlőfürtöket dobál a combjára, lábszárára)

ERKI (Ilonának) Mi légyen az első kívánság?

ILONA Hogy meg tudjak szeretni tiszta szívből valakit.

ERKI S a második?

ILONA Hogy ürmömet végre boldognak láthassam. ERKI (megsimogatja Ilona haját) S a harmadik? ILONA Harmadiknak azt kérem, hogy ne teljesüljön be az álmom. Amit nemrégiben álmodtam.

ERKI Mi volt az, kedves?

ILONA A Szent Mihály kolostor üszkös faláról ... kontyos törökök vigyorogtak le rám. És Benigna asszony-ra.

ANNA (kézen fogja Mártont, másik kezével egy gyertyatartót emel) Gyere! Itt barátságosabb! (Leülnek ők is a szőnyegre)

KANIZSAI (felülteti Saroltát az asztal szélére. Átkarolja a lábát; a térdét, a lábfejét, majd a száját csókolja) Én belébolondultam ... ebbe a boszorkányos, vörös hajadba! És ebbe a kalácsfehér testedbe! Sarolta! Én elveszlek feleségül! Ha apám kitagad is éret-te.

BODÓ (Máriának) De szépen beszéld ez a Bálint! Most látom, hogy a te kalács testeden ... még mazsolák is vannak! (Megcsipkedti a lány ingét)

MÁRIA (rácsap Bodó kezére) Mit csinálsz, várnagy úr? Visszaélsz azzal, hogy én csak egy szegény szolgáló-lány vagyok.

BODÓ (ő is felvesz az asztalról egy gyertyatartót. Leteszi a földre) Jer ide! (Leül a szőnyegre, Máriát kézen húzva maga mellé ülteti) Beszéljessünk!

MÁRIA Miről?

Bodó Mária fülébe súg valamit

MÁRIA (nevet, megint ráüt a kezére) Ha feljön Erzsébet, akkor majd nem fogsz kukorékolni, várnagy uram.

KEREKI Hé, Mihály! Mire vársz? Mért nem telepedsz le a szőnyegre Magdolnával?

MAGDOLNA (felugrik az asztalról, egy szőlőfürtöt tart a kezében. Mihálynak mondja) Ezt a szőlőfürtöt néked érleltem. A bőröm melegével. (Nyújtja Mihálynak a fürtöt) Kell?

MIHÁLY (Magdolna elé áll) Te szuka!

MAGDOLNA Meg ne merj ütni! Nem vagy te a férjem! Sem a vőlegényem! (Átkarolja Mihály derekát, hozzátapad a testével, úgy kínálja a szőlőfürtöt) Kell a szőlő vagy nem?

MIHÁLY A bibliai Magdaléna legalább akkor jó útra tért ... amikor Krisztus urunkat megismerte. De te mikor fogsz jó útra térni?

MAGDOLNA Eszed a szőlőt vagy nem? (Mihály szájába tömi a fürtöt, az nyeli, fuldokolva)

KEREKI (felvesz egy gyertyatartót, Magdolnának nyújtja) Itt vannak a gyertyáitok. (Magdolna és Mihály leül a szőnyegre) Bort a muzsikusoknak! (Tölt a kupákba, nyújtja a három zenésznek)

SAROLTA (Kanizsainak) Tényleg elvonnél feleségül?

KANIZSAI El én! Hé, muzsikus! Add ide azt a lantot! (Elveszi a lantot, pengeti és énekel Saroltának) Azt nem átalom, nem is tagadom,

Szívből megvallom: rabod vagyok.

Mert csinosságok, takarosságok,

Friss mosolygások, benned nagyok.

Bármely Diánát, bármely Helénát,

Bármely Lucinát, másnak hagyok,

Ha Sárkámval, virágocskámval,

Szép violámmal vigadhatok.

Visszaadja a zenésznek a lantot, s az utolsó gyertyatartót a szőnyegre helyezve, leül Saroltával maga is. Kereki visszaül a fekete trónusra, a jobb oldali asztalfőre, felhajt egy pohár bort. Az asztal előtt — Kerekitől bal-ra haladva — ebben a sorrendben ülnek a párok: Mária —Bodó, Sarolta—Kanizsai, Ilona—Erki, Anna—Márton, Magdolna—Mihály

KEREKI (felállt, tölt, mindenkinek kezébe nyom egy kupát)

Igyatok, nimfáim! Vigadjatok!

MAGDOLNA (amikor melléjük lép a férfi, koccint vele) Sokáig élj, pokol fejedelme!

KEREKI Biztosak vagytok ti abban, hogy én a pokol fejedelme vagyok? Es ha az Isten. trónján uralkodom?

BODÓ Megörültél? Sokat ittál, te Gergő!

KEREKI Kérdezek valamit tőletek! A Borgia pápa, a Sándor ... vajon az ördög helytartója volt-e itt a földön, avagy az Istené? Az a Borgia pápa, aki a Lucretia nevű szajha lányát háromszor adta férjhez. És kétszer választotta el erőszakkal. És akinek a második vejét a pápai palotában fojtatta meg bérnyilkosokkal ... Borgia Cézár, a pápa fia.

KANIZSAI A pápa akkor is az Isten földi helytartója. Vagy nem?

KEREKI Ha ez a Borgia pápa kapcsolatban állt az Istennel ... és a mennyek ura tényleg hallgatott reá ... akkor ez tudjátok mit jelent?

SAROLTA Mit jelent?

KEREKI Azt, hogy az Isten trónusát odafönn ... már a sátán foglalta el! A sátán regnál odafönt! Mert csak a sátán érthetett szót Borgia pápával. És akkor hiába is hadakozunk bármi ellen. Mert a török is a sátánnal cimborál!

ERKI Borgia pápa csak bitorolja Isten földi trónját! Hiszen tetteivel éppen Istent tagadta meg!

BODÓ Te Gergő! Mióta vagy te ily tudós ember? KEREKI

Sokat beszélgettem a pápák birodalmáról,

Werbőczy urunkkal. Azt is tudom, hogy Sándor ha-

lála előtt két évvel... az ördögök miséztek a pápai

palotában. A Mindszentekre virradó éjszaka.

MAGDOLNA Hogyan miséztek, Gergely úr?

KEREKI Neked megsúgom. De a többi lánynak nem szabad ezt hallania. (Majdnem üvöltve mondja) Fér-füti próbatételek voltak ott!

BODÓ Ezt is Werbőczy mesélte?

Anna elvesz az asztalról egy kést és egy almát'

KEREKI b hát. Néki meg a pápai követ. Elgurították a gesztenyéket ... és akiknél megálltak a gesztenye-szemek, azoknak párt kellett választaniuk! Ott hely-ben!

MAGDOLNA Aztán nekem nem gurítasz gesztenyét, Gergely úr? Ott van a gyümölcsöstálban.

KEREKI Ha nem félnék attól, hogy Benigna feljöhet ... eléd gurítanám az egész gyümölcsöstálat! (Magdolna felé megy, de Anna megakasztja a lábával)

ANNA Vissza, ördögös fajzat, mert jön Benigna asszony! És levágja az ördögfarkadat! (A késsel vil-

lámgyorsan lemetszi Kereki ördög farkát) Igy ni! (Kezében marad az ördög farkok, továbbdobja, Ilona el-kapja)

ILONA Gergely úr! Most már nincs hatalmad rajtunk!

KEREKI Majd kiderül. (Leül Magdolna mellé)

ILONA (feláll, énekét a zenészek kísérik, a többiek is mindjárt átveszik a dallamot. Először Bodóhoz és Máriához lép kecsesen, éneklés közben megérinti, futólag megcsókolja őket, aztán Erkiel ölelkezik össze, forróbban, melegebben, majd tovább táncolva megsimogatja, megcsókolja a többieket is. Mozgása nem erotikus, inkább a szeretet gesztusait sugározza)

Ellopták szívemet, jól érzem;

Aki ellopta is esmérem.

Tied vagyok, rabod vagyok,

Megkötözött foglyod vagyok, édesem.

Szerencsés és kedves tolvaj vagy; De ha már megloptál, el se hagyj. Tied vagyok, rabod vagyok, Megkötözött foglyod vagyok, édesem.

Ne neveld hát, szívem, kínomat,
Ne örüljed, kincsem, holtomat,
Sőt inkább engedj vigadnom,
Véled kedvemre mulatnom, én szívem!

Benigna megjelenik Erzsébettel. Megállnak az ajtóban nézik Ilonát

Ha minden bánatot el lehetne így ... az arcról simítani ! Ha az emberek megérintenék így egymást, és tiszta szívvel néznének egymás lelkébe. *Végigsimítja Erki arcát* Ha az ember lánya két kezébe tudná venni a férfi arcát, és megfürdetné az öröm és jószág forrásvizével. Ha az álmok kis manói addig ringanának reggelente szempilláinkon ... amíg akad-na egy ember, aki kíváncsi lenne reájuk ...

BENIGNA (megcsókolja Ilonát) Ha két erős karjával a férfi is ringatná ... egy életen át az asszonyt ...

KEREKI (felpattan, Erzsébet elébe megy) Csak te hiányoztál, Erzsébet asszony! Virágozó természeted ha látom, mindjárt jobb ízű a kenyérem és a borom.

ERZSÉBET Mézések a szavaid, mint mindig. (A Mária mellett ülő Bodónak) Látom, mulatozol.

BODÓ Csak leültem egy kicsinykét. Megpihenni. KEREKI (az ablakpárkányról leveszi a bájtalt tartalmazó kupát, Erzsébetnek nyújtja) Ezt idd meg, Erzsébet! Pannónia legédesebb bora.

ERZSÉBET Egy boldogabb új évre! (Küszszi a kupát) BENIGNA Erzsébet! Lehoznád nekem azt a demizson bort a szobámból? Amit szegény apám szőlőjéből szüreteltünk.

ERZSÉBET Ürömmel, asszonyom. (Felmegy Benigna szobájába)

BENIGNA Ilona! Énekeljtek valamit! A zenészek játsszanak! Táncoljatok!

A zenészek a Hej, rozmaring, rozmaring című dalt játsszák. Bodó Benignával, Kanizsai Saroltával, Erki Ilonával, Mihály pedig Magdolnával táncol. A két strófa után éneklés nélkül folytatják tovább a táncot. Kereki óvatosan kisomfordál az ajtón, fölmeleg Erzsébet után Benigna szobájába. Távozását csak Anna veszi észre. Anna ellép Márton mellől, az asztalhoz ül le a petrezselymet áruló Máriával együtt

Hej, rozmaring, rozmaring,
Leszakadt rólam az ing. Van már nékem kedvesem, Ki megvarrja az ingem.

Hej, rezedá, rezedá,
Karcsú a lány dereka.
Ha karcsú is illeti,
Barna legény szereti.

Kereki közben megjelenik Benigna szobájában. Mond valamit Erzsébetnek, majd az asszony elé térdepel, át-karolja a lábát, de Erzsébet ellöki. Párbeszédüket egylőre nem lehet hallani

MÁRTON (Anna után megy, a zenét túlkiabálva) Nem táncolsz, Anna?

ANNA Most kérd fel Máriát! Aztán majd én táncolok veled! És beszélgetni is fogunk. Komoly dolgokról.

Márton Máriával áll be ötödik párnak, de a zenészek pár taktus után befejezik a számot

BENIGNA Ferenc! Tölts a muzsikuskoknak!

Bodó tölt mindekinek. Párosával álldogálnak a teremben, koccintanak, isznak

KEREKI Odalent a lányok mind meztláb vannak. Csak a te szép, asszonyi lábadat nem láthatom soha! (Át-öleli az asszonyt, a szoknyája alá nyúlna)

ERZSÉBET Eressz, te ördög ! Mert kiáltok az uramnak!

KEREKI Az urad Máriával cicázott egész este. Szólj csak neki ! De nagyon hangosan szólj ! Hogy meg is hallja!

ERZSÉBET Mit mondasz? Az uram és Mária? Amíg én Benigna asszonnal kilovagoltam? (Megrázza Kereki ördögűnyáját) Mit csináltak?

KEREKI Kevés volt ott a fény, és sok volt az epekedés. Hogy pontosan mit csináltak, azt nem tudhatom. De nagyon össze voltak gabalyodva.

ERZSÉBET Ki is mentek a teremből? Kimentek együtt valahova?

KEREKI Azt sem tudhatom biztonsággal. Nem figyeltem én őket.

ERZSÉBET Gazemberek a férfiak! Mind gazember! KEREKI (újra átöleli az asszonyt) Engedd, hogy meg-

öleljelek! Ne kapálózz! (Ledönti Erzsébetet az ágyra)

Érzem, hogy te is akarsz!

ERZSÉBET (hátán fekszik az ágyon) Ne, Gergely! Ne! Nem szabad! (Már csak megadóan védekezik, felcsúszik a birkózásban a szoknyája)

Anna feláll az asztaltól, Benigna mellé sétál, a fülébe súg valamit

BENIGNA (idegesen körülnéz, Bodónak) Igyatok, Ferenc. Én mindjárt jövök. (Kimegy az ajtón, felrohan a szobájába)

BODÓ (mialatt Benigna felrohan a lépcsőn, felemeli a kupáját) Igyunk a boldogabb új esztendőre!

Félhomályba borul a lovagterem

BENIGNA (Erzsébet már Kereki vállát öleli, amikor megjelenik mögöttük) Átkozott! (Lekapja a falról a kardot, lesújt Kerekire, aki hátraveti magát, a levegőt éri a vágás. Kereki egy akrobata ügyességével ugrik talpra és tűnik el a csigalépcsőn)

ERZSÉBET Engem ölj meg, Benigna! Én is bűnös vagyok ! Én is akartam!

BENIGNA (kihull kezéből a kard) Jaj, te elkárhozott lélek! Jaj ... én elkárhozott lelkem!

ERZSÉBET Nem voltam magamnál! Hirtelen vérszínű lett ... az egész világ előttem. S a vérszínű ködből jött felém Gergely ... mint valami őszállat.

BENIGNA Jaj, elkárhozott asszonyi lelkeink ! Mért kedvesebb nekünk mindig a pokol hívása!

Benigna szobája és a lovagterem egyszerre sötétül el 4. kép

A színpadkép változatlan. 1519, Szent Iván-nap estéje. A lovagteremben Benigna és Erzsébet áll az asztal mellett. Ilona szobájában a szolgálólányok és Anna öltöznek, készülődnek. Benigna szobája üres

ERZSÉBET Kint jártál pirkadatkor a mezőn?

BENIGNA Kint jártam meztelenül. Harmattal dörzsöltem be a testemet.

ERZSÉBET Szent Iván-nap hajnalán ... ez szerencsét hoz.

BENIGNA Gondolod?

ERZSÉBET Nem bocsátottál meg nékem, asszonyom?

BENIGNA Nem haragszom rád. Szeretlek. Mindig a

nyomorult sorsú asszonyok szenvednek. Ez a lator Gergő pedig ... a bajviadalt is megűszta.

ERZSÉBET Ferenc már rég kiheverte a sérülést. BENIGNA Mért kellett megmondanod az uradnak?

Miklós papnak kellett volna ezt meggyónni! Nem az uradnak!

ERZSÉBET Ebben a várban nincs titok. Még a kövek is meghallják a suttogó, szerelmes szavakat ... és sőtétédéskor visszhangozzák azokat. Olyan ez a vár, mintha lesüllyedt volna a pokol tornácára. Ahol még szép muzsika ... és szerelmes szó hangzik . . . utoljára. Mielőtt tovább süllyednék az örök éjszakába.

BENIGNA *(fojtott hangon)* Lehet, hogy igaz, amit mondasz.

ERZSÉBET Benigna asszonyom! Mért pont engemet fogadtál az utóbbi időben bizalmadba? Hiszen Ilonát mindig jobban szeretted?

BENIGNA Mesélt neked Gergely a szentatyva városáról?

A lányok elkészültek ruháikkal, Fölfelé indulnak a lovagterembe

ERZSÉBET Nekem nem. Én nem beszélek vele. De talán mégiscsak jót tett Gergely úrnak a szent város levegője.

BENIGNA Kötve hiszem.

ERZSÉBET Tudomásod van arról, hogy a Száva menti végvárukba ... Gergely úr kétszékényi fegyvert küldetett? Azt mondta, ez az ő áldozata. A marcali templomra emlékezett.

SAROLTA *(belép a lovagterembe, mögötte Mária, Magdolna és Anna jön, leghátul, a többiektől távolabb, Ilona, Sarolta Benigna elé áll)* Kívánj nekünk szerencsét, asszonyom. Most megyünk tüzet gyújtani az udvarra.

BENIGNA Ugorjátok át a tüzet, hogy férjhez mehessetek! Ugorjátok, hogy méhetek alatt lobogjanak a lángok! Ugorjátok, hogy méhetek áldott és termékeny legyen!

SAROLTA Köszönjük, asszonyom. *(Indulnak kijelől)* BENIGNA Ugorjatok... ha hisztek ... ezekben a szláv varázslatokban.

ILONA *(visszafordul)* Ha nem hiszel benne, akkor mért fürödtél harmatban? Mért fürödtél harmatban pirkadatkor?

BENIGNA *(Ilona szemébe néz)* Tudod te azt jól.

Kimennek a lányok

ERZSÉBET Tűz! A tűz emészt is.

ANNA *(jön vissza, Benignának)* Asszonyom! Hohenzollern György úr van itt. A Brandenburgi!

BENIGNA Mondd meg Brandenburgi Györgynek, hogy bejöhét. *(Anna után szól)* Anna! Mitől vagy te ilyen ... vastag, kitelt? És a hasad ... a hasad is mintha nagyobb lenne!

ANNA Dehogy. Csak valami romlott ételt ettem. Az-tán felfűjódta tőle.

BENIGNA Felfűjódta?

ANNA Fel.

BENIGNA Mikor legyen az esküvő Mártonnal? ANNA Azt szeretném, ha jövő vasárnap már kihirdetnék a Szent Mihály-templomban.

BENIGNA Meglesz.

ANNA Köszönöm, asszonyom. *(Megcsókolja a kezét)* Nagyon jó vagy hozzám. Nem is érdemlem meg. *(El)*

Erzsébet is kisiert utána, az ajtóban találkozik Brandenburgi Györggyel, fejhajtással üdvözlök egymást

BRANDENBURGI Üdvöz légy, Magyar Benigna! A dicső Kinizsi Pál és Mislenovics Horváth Márk özvegye!

(Kezet csókol Benignának)

BENIGNA És Vázsonyi Kereki Gergely felesége. Ezt nem teszed hozzá?

BRANDENBURGI Magyar Balázs leánya! Erről szándékosan hallgattam.

BENIGNA Miért vajon? Kereki Gergely tán nem a törvényes uram nekem?

BRANDENBURGI De az. Sajnos. Kinizsi özvegyének pont olyan emberhez kellett feleségül menni, aki az országtanács ellen izgat folyton?

BENIGNA Talán csak ellened. Meg azok ellen, akik a Habsburg-ház szemei és fülei az udvarban.

BRANDENBURGI Te mondtad ki.

BENIGNA Kimondtam. Minek titkolnám. Hisz úgylis mindenki tudja.

BRANDENBURGI Gyászévnék indult ez az esztendő. Hogy jó Miksa császáruk meghalt.

BENIGNA Miksa császáruk? *(Gúnyosan)* Hát nem Lajos alattvalója vagy te?

BRANDENBURGI Lajosé is.

BENIGNA Értem.

BRANDENBURGI Szóval meghalt Miksa urunk, de a Habsburg-ház csillaga ... most tündököl a legszebben az ég zenitjén, mégis, Károly világbirodalmában mindig fent ragog a nap valahol éppen. Öccse, Ferdinánd pedig át fogja venni az osztrák tartományok vezérletét!

BENIGNA De jól vagy te értesülve, Brandenburgi György. Aztán Lajos királyunkkal is megosztod az értesüléseidet?

BRANDENBURGI *(fenyegető éllel)* Ha Nándorféhvár elesik ... márpedig ez csak rövid idő kérdése ... akkor megnyílik a török előtt az út egészen a birtokodig! És még tovább is! Ki fog rajtatok segíteni? Ki fog segíteni, ha olyan embereket dédelgettek . . . akik a Habsburg-ház ellen fenekednek folyton!

BENIGNA Téged ez az ország befogadott, Brandenburgi. Méltóságod nyertél itt és hatalmas birtokot. De ne képzeld, hogy azokat fenyegetheted . akik ebben az országban születtek!

A várudvarról felhallatszik a lányok éneke

Gólya, gólya, gilice

Mitől véres a lábad?

Török gyerek megvágta,

Magyar gyerek gyógyítja

Sippal, dobbal, nádi hegedűvel.

BRANDENBURGI *(a strófa kezdetén kérdezi)* Mi ez? BENIGNA *(kinéz az ablakon, s csak akkor felel, mikor*

a lányok befejezik éneküket) A cselédeim játszadoznak az udvaron.

BRANDENBURGI *(dúdolja)* Gólya, gólya, gilice. Nagyvázsonyi gólya.

BENIGNA Tessék?

BRANDENBURGI *(gúnyosan)* Úgy hallom, hogy Nagyvázsonyban férjed a gólya. Ámbár ő nem vérzi meg a lábát. Inkább a lányokra hoz szégyent. Úgy tudom, hogy csak férfival és állatnemű lényvel nem csalt meg eddiglen.

BENIGNA Takarodj, Brandenburgi! Takarodj innen!

BRANDENBURGI És ha perbe fogjuk az uradat? A marcali templom kifosztása miatt?

BENIGNA Kereki Gergely majd felel tetteért. Ha valamit elkövetett.

BRANDENBURGI Kinos lesz az a per neked is. Kereki mégiscsak a férjed. Nem gondolod, hogy célszerű lenne ... *(A kardja markolatára csap)* másképp el-intézni a dolgot? S akkor az udvar még hálás is lenne neked érte.

BENIGNA Melyik udvar?

BRANDENBURGI Az udvar. Elégedj meg ennyivel. És háláját majd konkrét adományban is megtapasztalhatod.

BENIGNA Már kértelek, hogy távozz, Brandenburgi György!

BRANDENBURGI Volna még valami. *(Az ajtó felé int)*

Arra kérlek, hogy hallgasd meg ezt az embert. *(A lovász előrelép mély fejhajtással)* Lovász. Ő is ott volt azon a vadászaton.

BENIGNA Melyik vadászaton?

BRANDENBURGI Amelyen a második uradat ... a megvadult ló levetette. És belehalt sérüléseibe. Hallgasd meg János udvari lovászt! Hogy mit hallott.

BENIGNA Tíz évvel ezelőtt kinek a lovásza voltál? LOVÁSZ

Akkor is királyi lovász voltam, asszonyom. Ulászló urunknál.

BENIGNA Mit láttál tíz évvel ezelőtt? Mit láttál azon a szörnyű emlékeztető vadászaton?

LOVÁSZ Akkor csak azt láttam, hogy Horváth Márk uradat ... a megvadult ló levette. És halálra taposta. De nemrég beszéltem Péter lovászmesterrel. Aki az uradnál szolgált.

BENIGNA Hol van most Péter? Úgy tudom, a király szolgálatába állt.

LOVÁSZ Három napja halt meg. Ott álltam mellette, mikor haldokolt. A visegrádi erdőben. Gyilkos gombát evett, már nem tudott papot hívatni. Én voltam mellette, nekem gyönt meg.

BENIGNA Mit gyönt neked?

LOVÁSZ Elmondta, asszonyom, hogy Márk urad lovát ... azon a vadászon mérges füvel megétette. BENIGNA Mért tette volna ezt Péter? Miért? LOVÁSZ Mert Kereki Gergely, a mostani urad ... húsz forintot ígért érte.

BENIGNA Gergely? Húsz forintot? Köszönöm, Brandenburgi György, hogy tájékoztattál erről. Most arra kérek, hogy távozz. Mert kifárasztottál nagyon. János lovászt még tartóztatom. Beszélgetni szeretnék vele.

BRANDENBURGI *(meghajítja fejét)* Isten áldjon, asszonyom. Tudom, e borzasztó hír felkavart. De fogod tudni, hogy mit kell cselekedni! *(El)*

BENIGNA *(lekiabál a csigalépcsőn)* Mihály! Farkas! *(A két katonára másodperceken belül megjelenik. Benigna a lovászra mutat)* Vigyék ezt az embert a tömlőcbe! Szedjétek ki az igazat belőle! Azt akarom tudni, hogy mi történt Márk uram halála napján! A vadászon!

LOVÁSZ *(a két katonára megragadja)* Ehhez nincs jogod, asszonyom! Én a király lovásza vagyok! BENIGNA Majd meglátod, mihez van jogom!

A lovászt kihurcolják

ERKI *(be)* Mi történt, Benigna?

BENIGNA *(kemény tartása kienged, az asztal szélébe kapaszkodik. Erki hozzálép, Benigna a férfi vállába kapaszkodik)* Balázs! Segíts rajtam, Balázs! Te szeress engem Kereki helyett! És akkor még jóra fordulhat minden!

ERKI *(végigsimít az asszony haján)* Hiszen szeretlek, Benigna. Mindig szerettelek. Úgy szeretlek, mint a nővéretem.

BENIGNA Ne úgy szeress! *(Szájával Erki szájára tapad)* Úgy szeress, mint ahogy a férfi szokta az asszonyt szeretni!

ERKI *(hátralép, döbbsenten)* Hiszed férjed van. És azt szereted.

BENIGNA Van? Hát van nekem férjem? Hol van az én férjem? Kis szukák szoknyafodraiban! *(Rátapad a férfirra)* Szeressél! Becézzél! A testeddel is becézzél! És akkor még jóra fordulhat minden! *(Szájával újra Erki száját keresi, de a férfi kitér előle)*

ERKI Megbánnád, Benigna. Nem tudsz te a férjed karjaiból szabadulni.

A mélyből, a tömlőcből egy elnyújtott üvöltés hangzik fel

BENIGNA Hazudsz! Nem akarsz az igazat megmondani! Nem akarsz megmondani ... hogy engem nem tudsz szeretni! Mert Ilonába vagy belebolondulva! *(Gonosz)* Csakhogy... Ilona már nem szeret tégedet. Ilona már egész mást szeret. Azt szereti, aki becsapott mindkettőnket! Aki elvette tőled Ilonát! Tőlem meg önnönmagát lopta el!

ERKI Gonosz vagy és zavarodott.

BENIGNA Te; pedig vak és ostoba!

Ebben a pillanatban a hátracsavart kezű lovászt hozza Mihály és Farkas

MIHÁLY Vallott a lovász, asszonyom.

BENIGNA *(a lovásznak)* Beszélj! *(Erki kifelé megy, Benigna utána szól)* Balázs! A te szerelmed lehetett volna... az utolsó lehetőségem. *(A lovásznak)* Beszélj! *(Balázs el)*

LOVÁSZ *(Farkas előrelődött)* Bocsáss meg, asszonyom! Hazugság volt az egész! Brandenburgi úr fi-

zetett nekem... húsz forintot érte. Hogy ezt a mesét neked elmondjam.

BENIGNA Gondolom, Péter is él még.

LOVÁSZ Ó tényleg meghalt. Tüdővészben.

BENIGNA Köszönd a szerencsédnek, hogy a király lovásza vagy. Mert különben kitépnetem a hazug nyelvedet. Takarodj innen!

Mihály és Farkas kilódtják a lovászt az ajtón

FARKAS Lemehetünk mi is az udvarra, asszonyom?

BENIGNA Lemehettek. De ma... kéznél legyetek! Mindnyájan!

Mihály és Farkas el. Benigna kinéz az ablakon. A várudvarról Kereki éneke hangzik fel. A második strófa alatt bejön Erzsébet és Bodó. Megállnak Benigna mögött, lenéznek őket az udvarra

Szól a figemadár,
Mindjárt megvirrad már,
Fordulj hozzám, rózsám,
Csókold meg az orcám.

Hajnal jó, hajnal jó, Csak
meg ne virradjon, Hogy az
én édesem
Jó utat haladjon.

Felmegyek, elmegyek,
Nincsen maradásom,
Isten veled, kedves,
Gyönyörű virágom.

BENIGNA *(összegörmýed az ablaknál)* Ilonát szereti! És az is őt! Kijátszottak ezek a szörnyetegek! ERZSÉBET *(átkarolja Benignát)* Rémeket látsz! Tudod jól, hogy Gergely úr ... udvarol minden fehércselédnek.

BENIGNA Most nem erről van szó! Ezek belészerelmesedtek egymásba! *(Lemutat az udvarra)* Hát nem láttad? Szerelmes dalt énekelt hozzá!

BODÓ Ürnóm! Gergely úr gyakorta énekel a lányok-nak ... szerelmes dalokat. *(Reznált hangon)* Eb-ben a várban már megszokta ezt mindenki.

BENIGNA Mért akartok becsapni ti is? Hát nem lát-játok? Vagy nem akarjátok látni? Hogy ez most egészen más? Ez a lány meg ez a gazember... szerelmes egymásba!

BODÓ *(kényszeredett arccal kinéz az ablakon)* Ürnóm! Nézd! A lányok ugranak!

Lentről morajlás hallatszik

ERZSÉBET *(ő is a várudvart nézi)* Jaj! Anna szoknyájába belekapott a tűz! Jól van! Pokrócot dobta a ruhájára! Nincs semmi baj. Csak öklendezik.

BODÓ Talán a füsttől.

ERZSÉBET A deák hogy szitkozódik! Meggyulladt valamilyen papiros. Anna ráesett az égő szoknyájával.

Méret olyan dühös ez a deák? Mi ez a papiros?

BENIGNA Hungária térképe ...

BODÓ Hogy került az udvarra?

BENIGNA Balázs kitergette. Mert biztosan magyarázott valamit ... a katonáimnak.

BODÓ Hungáriánk térképe kigyúlt! Rossz jel ez, asszonyom!

! Abba kéne hagyni ezt az ostoba ugrálást!

ERZSÉBET Most ugrotta át Sarolta! Most Ilona! Most ...

(Elharapja a mondatot)

BENIGNA *(tompá hangon)* Most ugrotta át Gergely.

(Kitorve, az ablaktól elfordulva) Átkozottak! BODÓ Csak nem ülsz föl holmi babonának? Hát mit számít az, hogy Ilona után... Gergely is általugrotta a tüzet?

BENIGNA És az sem mond semmit, hogy Hungáriánk térképe kigyúlt? Nem azért sápadtál el az előbb? ERZSÉBET *(Benigna elé lép, hogy az ne tudjon ki-nézi az ablakon. A másik ablaknál Bodó áll)* Csípős ez a füst... nem a te olvasástól meggyöngyült szemednek való...

BENIGNA Eressz oda! *(Félrelőki Erzsébetet)* Eressz oda az ablakhoz! Hová tűntek el? *(Megragadja Er-*

zsébet torkát) Megmondod, hová tűntek? Te láttad őket!

Bodó lefeszíti az Erzsébet nyakára fonódott ujjakat

ERZSÉBET Be... beszaladtak ... beszaladtak valahová. (Köhög, torkát tapogatja)

Ilona és Kereki kergetőzve befutnak a lány szobájába. Kereki megcsókolja a lány kezét, aztán a száját, egy-mást átölelve aláhullnak az ágyra

Benigna kihajol az ablakon, karjával int valakinek. A csigalépcső felől léptek dobogásai hallatszanak

BODÓ Kinek intettél?

BENIGNA (a gyomrához kap, aztán kiegyenesedik) Elég volt! Elég! Most kiokádom magamból... ezt a szörnyeteget!

KANIZSAI (megjelenik az ajtóban, mögötte Mihály, Farkas, Márton és András) Hívtátál, asszonyom? BENIGNA Kutassátok át a várat! Itt kezdjétek Ilona szobájával! Kereki Gergelyt megkötözve hozzátok elébem!

Kanizsai kirohan a négy katonával

BODÓ Mit akarsz tenni, Benigna asszony?

BENIGNA Hallgass, Bodó várnagy! Megtanulhattad volna, hogy itt én parancsolok!

Kanizsai beront katonáival Ilona szobájába. A katonák Kerekire vetik magukat. Ilona védeni próbálja Kerekit, beleharap Mihály kezébe

MIHÁLY (arcul üti Ilonát) Nesze! (A közben megkötözött Kerekinek ököllel üt az arcába) Ezt a szilveszteri szőlőfürtért kaptad!

Bodó a falhoz lép, leránt egy kardot, az ajtó felé indulna, de Benigna útját állja

BENIGNA Rakd el azt a karot, Bodó! Parancsolom! (Erzsébetnek) Értesd meg az uraddal, hogy maradjon békében! Mert vele is olyat teszek, amit aztán bánhatok!

Ilona újra a katonákra támad, az egyikük eltaszítja. A lány a földön fekszik, amikor a katonák kihurcolják Kerekit

ERZSÉBET (férje karjára teszi a kezét) Édes jó uram ...

BODÓ (Erzsébetnek) Hagyjál! (Benignának) Mit akarsz tenni Gergővel?

BENIGNA Azt majd meglátod.

Kanizsai és a katonák most érnek fel Kerekivel. Oda-lent Ilona felkel a földről, kitámolyog a szobából. El-sötétül a szoba

BODÓ Kanizsai hadnagy! Engedd el Kereki Gergelyt! Én parancsolom!

BENIGNA (Kanizsainak, Bodóra mutatva) Vegyétek el a kardját! (Az ajtó felé löki Erzsébetet) Te pedig takarodj innen!

BODÓ (karddal a kezében az ablak felé hátrál. S mi-közben pengéjével védi magát a rátámadó Kanizsai-val és Farkással szemben, kikiabál az ablakon) Balázs!

Mihály oldalról elkapja Bodó lábát, a várnagy a föld-re kerül, elveszik a kardját és megkötözik őt is. Márton kiteszolja az ajtón a Bodó felé igyekvő Erzsébetet

BENIGNA (Bodó arcába sziszegi) Megbecstelenítette a feleségedet! És te még véded?

ERKI (megjelenik az ajtóban) Mi folyik itt? Megőrül-tél, Benigna?

BENIGNA Mondtam néked az előbb. Csak becsuktad a füledet. Eljött Kereki Gergely végítéletének órája!

ERKI Benigna! Isten ellen cselekszel! (A fal felé rohan, Kanizsai elébe kerül. Erki egyetlen ökölcsapással le-teríti, de a négy katona egyszerre veti rá magát, mielőtt a kardot elérné)

BENIGNA Vigyázzatok! Nehogy megöljétek!

ERKI (Benignának, miközben a kezét kötözik) Isten el fog számoltatni! Borzalmas lesz néked a számadás órája.

BENIGNA Tömjétek be a száját ronggyal! Bodó Ferencét is! Nem akarom hallani a hangjukat!

A katonák rongyot gyömöszölnek Erki és Bodó szájába

KEREKI (az ajtó közelében térdel, keze-lába összekötözve. Benignának) Az én számat nem tapasztod be?

BENIGNA A tiédet nem. Akarom hallani, hogy utoljára mit mondasz.

ILONA (Annával, Saroltával, Máriával és Magdolnával berohan az ajtón. Térdre vetik magukat Benigna előtt) Könyörülj, Benigna asszony! Könyörülj Gergón! ANNA, SAROLTA, MÁRIA és MAGDOLNA (egyszerre) Irgalmazz, Benigna asszony! Légy könyörületes! BENIGNA Lökjétek ki ezeket a szukákat az ajtón!

A katonák felemelik a lányokat a földről, és az ajtó felé próbálják nyomni őket)

Gyorsabban ! Mert holnap szélnek eresztelek benneteket!

A katonák most már keményebben tuszkolják kifelé a lányokat

SAROLTA (arcul üti Kanizsait) Engem lökdösöl te? Engem? A szerelmedet?

KANIZSAI Katona vagyok. Az anyámat is lökdösöm, ha parancsot kapok rá.

SAROLTA (arcul köpi Kanizsait) Akkor nesze, Kanizsai hadnagy!

ANNA (Márton elé áll) Engem nem akarsz legurítani a lépcsőn? (Nyakába rántja szoknyáját, a hasát mutatja) Úgysem tőled vagyok terhes, hanem Kereki Gergőtől!

BENIGNA (üvöltve) Mi lesz már, Kanizsai!

A katonák kiteszolja a lányokat. Farkas, Márton és András élő falat állnak a csigalépcsőn, hogy ne tudja-nak visszajönni

KEREKI (Benignának) Én először szeretek valakit életemben. Mióta Ilonát megszerettem ... már nem az vagyok, aki voltam. Isten nagyon keményen büntet. Hogy pont most kell meghalnom. Mert sorsomat. . . a gonosz szemedben látom. Mivé lettél, Benigna? Lehet, hogy szerepet cseréltünk?

BENIGNA Elég! Vigyétek a torony tetejére! És hajítsátok le a várarakba !

Kanizsai és Mihály megfogják a megkötözött Kereki kezét és lábát, s elindulnak fölfelé vele

ILONA (a csigalépcsőről hallatszik a hangja) Kérve kérlek, ne alázd magadat gyilkossá, asszonyom! BENIGNA (kirohan az ajtón, a csigalépcsőről) Gyorsabban vigyétek !

Felülről egy borzalmas kiáltás hallatszik. Aztán csend

(Jön vissza lehajtott fejjel) Elvégeztetett. (Görcsösen zokogva a földre borul) Hallod, Balázs ! Hallod Ferec! Elvégeztetett!

Alulról léptek hallatszanak. Márton és András hozzák a halott Kerekit, mögöttük Ilona és Anna megy egy-egy szál gyertyával. A katonák lefektetik Kerekit a lovagterem asztalára. Ilona és Anna a gyertyákat a halott fejéhez helyezik, s odatérdepelnek az asztal végébe. Márton és András elvágják Erki és Bodó köteleit, ki-veszik szájukból a rongyokat. A négy férfi keresztet vet a holttest előtt, aztán kimegy

ILONA Isten, ki a mennyek ura vagy! Kérlek, hogy ne csak a temérdek bűnét nézzed! Lásd meg a jóra való törekvését is! Amely a halála előtt kezdett kicsirázni a szívében.

BENIGNA *(a földön csúszik a holttest felé, eszelősen)* Most már vége! Most már többé nem uralkodhatsz rajtam! Megöltelek, mert csak így lehetünk egymáséi Csak így lehetünk egyenlő társak. Ha majd találkozunk a pokolban. Ugye, ott majd fogsz szeretni, Gergő? Ott szenvedni fogunk és megaláztatunk. Szenvédéseinkben egymásra leszünk utalva!

ILONA Légy irgalmas, Isten.

BENIGNA *(Ilonára néz, aztán a holttestre)* Lehet, hogy megint kijátszottál? Megint becsaptál, Gergő? Ha igaz, hogy a szerelemmel együtt... a jó is kicsirázott a szívedben ... akkor én nem talállak meg a pokolban! Megint egyedül leszek! *(Feláll, imbolyogva kimegy az ajtón, fölfelé megy a csigalépcsőn, onnan hallatszik a hangja)* Jaj, lángol a bőröm! Hol vagy, Pál uram?

ANNA Légy irgalmas, Isten.

BENIGNA *(most ér föl a szobájába)*

A színpadtér horizontján, a magasban Benigna víziója-ként egy márványkoporsó lebeg: Kinizsi Pál szarkofág-ja ez. A szarkofág nyitott, és a színpad háttere felé dől negyvenöt fokos szögben, így a halott Kinizsit ját-szó színész arca szemben van a nézőtérrel. Benigna felnéz a szarkofágra, térdre esik előtte

Miért hagytál el, Pál uram? Azóta kezdődött romlásom ... és a nemzet romlása is. Te tartottál meg emberségben! Hallod? De halálad előtt már csak ár-nyékországot szolgáltál te is. És ezzel ...árnyék lettél magad is. És sötét árnyékká változtattál engemet is! Bocsásd meg, hogy vádollak! Bocsásd meg, hogy el-árultalak! Bocsásd meg, hogy méltatlan volt hozzád az életem.

Benigna fölött a magasban egy vörös ruhás hóhér alak-ja tűnik fel. A hóhér Benignát nézi, pallósával suhint a levegőbe

(Sikoltva) Nem ezt ígértétek!

ILONA Légy irgalmas, Isten!

A színpad mindkét szintje egyszerre sötétül el 5.

kép

A játékszín sötét, csak Benigna éneke szól, a második strófát nők kórusa énekli, a harmadikat férfiaké. Így aztán nem lehet tudni, hogy honnan és mikor szól ez az ének: valahonnan az 1519 és 1526 közötti időből jön

Hazánk határán lángol az égbolt
Vérvörös égen jön föl a félhold
Gyilkos törökök ösvényeinken Kinizsi
uram, itthagytál engem.

Vérvörös égen jön föl a félhold Corvin
hollója véres a torkod Szűzeink vére
török handzsáron Istennek anyja, véd
meg országot.

Kezünkbe adjad Kinizsi kardját
Oltalmazd, Jézus hitednek pajzsát
Nagy folyóinkat, kék bérceinket
Oltalmazd, Jézus romló szívünket.

A színpad mindhárom szintjén kigyúl a fény, de nem egyforma erővel: a felső és az alsó szint gyengén van egyelőre megvilágítva. 1526. szeptember elsejére virradó éjszaka, egy Pozsony melletti clarissa apácakolostorban. A színpad legalsó szintje - Ilona szobája - Benigna puritán kolostori cellájává alakult át, a lovagterem refektóriummá, Benigna szobája pedig a kolostori templom karzatává. Benigna szobájában egy ágy van két egyszerű faszékkel és egy magas dézsa fürdéshez. A falon kereszt, mellette Kinizsi Pál kardja. A refektórium berendezése is puritán, baloldalt ebédlőasztal hosszanti

irányban, a két ablak között hatalmas, szárával a földig érő kereszt uralja a teret, előtte imazsamoly. A falakon bibliai jelenetek üvegmozaikok képei. A karzatról csak egy párkányszerű részlet csatlakozik felül a refektóriumhoz, egy balra öblösödő u alakzat jobb szára és az u betű öblének egy része.

Az alsó szint puritán cellájában Benigna és Ilona ül az ágyon, fejükkel, testükkel mint a didergő állatok egy-máshoz dörgölöznek; a hangra figyelnek, amely a karzatról szól. Teljes fényvel csak az üres refektórium van megvilágítva, a homályos karzaton egy fekete kámzsába burkolódzott férfi áll, a Jelenések Könyvéből idéz nyomasztó hangon részleteket

FEKETE KÁMZSÁS PAP ...Az ötödik angyal is meg-fújta a harsonát. Erre egy csillagot láttam, amint az égből a földre zuhan. Nála volt a mélység kútjának kulcsa. Megnyitotta az alvilágot, a kútból füst szállt fel, amilyen a nagy kohó füstje. A füstből sáskák lepték el a földet, és akkora erejük volt, amilyen a föld skorpióinak van. Parancsot kaptak, hogy ne ártsanak a föld füveinek, a zöldellő növénynek és fának, ha-nem csak az embereknek, akik nem hordják homlokukon az Isten jelét. A hatodik angyal is megfújta a harsonát. Erre szótatot hallottam az Isten előtt álló aranyoltár négy sarka közül. Így szólt a hatodik harsonás angyalhoz: „Oldozd fel a négy angyalt, aki a nagy Eufrátesz folyónál meg van kötözve!” A négy angyal megszabadult köteleiketől, és készen állt órára, napra, hónapra és évre, hogy megölje az emberek egyharmadát. A hetedik angyal is megfújta a harsonát. Az égen nagy jel tűnt fel: egy asszony, öltözte a nap, lába alatt a hold, fején tizenkét csillagból korona. Áldott állapotban volt, gyötrelmében és szülési fájdalomában kiáltozott. Most egy másik jel tűnt fel az égen: egy nagy vörös sárkány, hét feje volt és tíz szárva, s mindegyik fején korona. Farkával lesöpörte az ég csillagainak egyharmadát, és a földre szórta. Ekkor a sárkány odaállt a szülő asszony elé, hogy mihelyt megszült, elnyelje gyermekét. Fiút szült, fiú-gyermeket, aki majd vaspálcával kormányozza mind a nemzeteket. Gyermekét elragadták, és az Isten trónja elé tették. Az asszony a pusztába menekült, ahol az Isten helyet készített számára, hogy ott éljen ezerkétszázhatvan napig. *(Eltűnik a karzatról)*

Kivilágosodik Benigna szobája

ILONA Pusztába menekült asszony ... megszülte gyermekét ... az önfeláldozást és az alázatot.

BENIGNA *(felugrik)* Hová tűnt? Hová tűnt a fekete kámzsás pap?

ILONA Honnan tudod, hogy fekete kámzsája volt? Csak a hangját hallottuk.

BENIGNA Az apokalipszis papja! A halál követe! Talán a csatamezőről jött? Valahonnan Mohács felől? S a pusztulásunkat jövendölte meg?

ILONA Pozsonyba még nem érkezett meg a lovas futár, Akkor már a klastromunkban is tudnák a hírt. Ez csak egy kőbor barát volt. A fejedelemasszony talán megengedte neki, hogy itt imádkozzon.

BENIGNA Idegen férfi? Az apácakolostorban?

ILONA Talán a vészterhes idő miatt

BENIGNA Mit mondtál az előbb? Pusztába menekült asszony?

ILONA Aki a sárkány elől menekedik. Hogy megszüljön gyermekét. Az alázatot.

BENIGNA *(megragadja a lány vállát)* A sárkány az éri gonoszságom lenne? Akit előbb el kell magamban pusztítanom? *(Felrántja Ilona ingét)* Vigyázz! Hátha még él a gonoszság bennem! És emlékezik!

ILONA Jól tudom, van mire.

BENIGNA *(nézi Ilona testét)* Mert ez a test az eszembe juttatja, hogy az én testemtől... elloptad a szerelmemet!

ILONA Bűnömet, ha van ... véled együtt vezeklem. A te bűnöd árnyékában.

BENIGNA *(karjaival ráfonja a lány derekát, magához húzza)* Mért nem beszélsz soha arról... hogy milyen volt a szerelem Gergővel? Suttogj olyan szavakat, mintha Gergőt tartanád a karodban! Hadd emlékez-

zek legalább a szerelmes szavakra ! A régi szavaimra!
ILONA *(előki Benignát)* Örült vagy, Benigna asszony! Nem kellett volna Pozsonyba jönnünk. Maradtunk volna Zsolna várában.
BENIGNA Zsolna! Az nem Vázsonykó! Ahol a vár minden köve suttopta ... boldogságomat.
ILONA És bűnödöt. Örülj, hogy legalább Zsolna vára megmaradt. És az életed.
BENIGNA Nem sok híja volt, hogy elvegyék azt is. Kinizsi uram várával együtt.
ILONA Menjünk vissza Zsolnára! Megbolondítanak itt a klastromi árnyak tégedet!
BENIGNA Nem lehet. Ez rendeltetett.
ILONA Kitől?
BENIGNA Istentől.
ILONA Megnyugvás végre?
BENIGNA Nem. Előbb még pokol.

Odafönt a karzaton apácák vonulnak. Egy gregorián dalt énekelnek latinul. A láthatatlan templomhajóból egy pap hangja szól

PAP *(hangja)* Mennyek ura, segíts győzelemre fegyvereinket!
APÁCÁK KÓRUSA Szűz Mária, ne hagyd el a bajban országodat.
PAP *(hangja)* Irgalmas Isten, ne törd, hogy Hungáriánk földjét felperzseljék! És népünket rabszolgaszíjra fűzzék!
APÁCÁK KÓRUSA Szűz Mária, véd meg országodat! PAP *(hangja)* Irgalmas Isten, óvd meg Lajos királyunkat. Oltalmazd a csatamezőn, a vérben, a füstben és a tűzben.
APÁCÁK KÓRUSA Szép Szűz Mária, ne ejtsd ki kezedből országodat.
PAP *(hangja)* Órizd meg országunkat függetlenségben és békében. Amen.
BENIGNA Pokol bennem és pokol odakünn! Bebújt a bőröm alá a félelem! Segíts, Ilona! Félek!
ILONA Hazánkra gondolj. Még megmenekülhet. BENIGNA Tűzcsóvát láttam álomban az égen. Aztán már csak a félhold villogott odafönn.
ILONA Végy forró fürdőt, asszonyom. Az talán meg-nyugtatja az idegeidet.
BENIGNA *(a földre esik, sikoltva)* Kígyók harapják a mellemet belülről! Ki akarnak bűjni a bőröm alól!
ILONA *(leveszi Benignáról a ruhát, egy vödörből forró vizet zúdít a dézsába)* Asszonyom, drága asszonyom ! Nincs tán annyi bűn a világon, amennyiért te most így szenvedsz. *(Besegíti Benignát a magas dézsába)*
BENIGNA *(csak a feje, nyaka és a válla látszik ki a dézsából, magának)* Isten, szabadíts meg ettől a félelemtől! *(Ilonának)* Borzalmas álmaim vannak, Ilona! ILONA Mít álmodtál, asszonyom?
BENIGNA Egy füves pusztában álltam egyedül... és egyszer csak elkezdtem távolodni önmagamtól. Csak köröztem magam körül, mintha egy zsákmányra leső dögkeselyűvé váltam volna. És a zsákmány is én voltam, ott a puszta közepén, és egy mécses égett ott a számban. A keselyű el akarta csipptenteni csőrével a mécses kanócat, de nem sikerült neki, csak körözött, egyre csak körözött sötét szárnyaival körülötte.
ILONA Szerencsés álom. Lelked tiszta és ellenáll. Ezt jelenti az álom, asszonyom.
BENIGNA Bontsd meg az ingedet, Ilona! És melegíts a bőröddel! Mert iszonyúan félek!
ILONA *(háttal a nézőtérnek megnyitja ingét, testéhez emeli Benigna fejét, gyengéden, mint a kis gyerekeket szokás)*
BENIGNA Meleg bőr... emberi test... az én bőröm meg oly hideg, mint az apokaliptiszi szörnyeinek pikkelyes páncélja.
ILONA *(megsimogatja Benigna haját)* Emlékszel még arra a dalra, melyet Vázsonykón énekeltünk mindig? Ha a szomorúság szorongatott.
BENIGNA Kezdd el, Ilona.
ILONA *(megfordul, átkarolja Benignát, együtt ringva éneklük a virágéneket)*
Térj meg bujdosásidból
És már egyszer szabadulj

Búval emésztődött lelkem.
Nincsen semmi haszon már
Mert szívemben esett kár.

Megfordulhat még a szél
Eltávozhat a veszély
Eltávozhat a veszély.
Csak te is élj
S légy jó reménységben.

Benigna szobája elsötétül. Benigna alakjának csak a körvonala látható lehet látni, ahogy kiszáll a dézsából, megtörülközik, felveszi ruháját, s leül Ilonával együtt az ágyra. A refektóriumba Katalin, a zárda fejedelem-asszonya és egy apáca Fruzsina novíciát löki be

KATALIN Te szegyetelen! Kiszöksz a klastromból? Még ezekben az órákban sincs szívedben Isten iránti alázat és engedelmesség?
FRUZZSINA Elegendő volt mindenből! Istenből és a hazából is! Isten talán visszaadja apámat? Akit Zimony elfoglalása után lemészárolt a török!
KATALIN Apád hősi halált halt. Büszke lehetsz reája.
FRUZZSINA Ha meghalt. Mert szegény anyám meg azt nyomozta ki, hogy él még. Csak a Balkánra hurcolta a török. Örült anyám, aki a balkáni városokat járta. Amíg a török el nem fogta és hárembe nem vetette.
KATALIN Örültségeket beszélj.
FRUZZSINA Megbízható görög kereskedő mesélte. Tud-játok, mire gondolok én folyton? Ha anyám lelkét meg is alázták ... de a teste az él ott a háremben ! És több öröme van neki, mint nekem itt a klastromban.
KATALIN *(arcul üti)* Kéjsóvár rongy! *(Az apácával együtt az imazsámolyra nyomják a novíciát)* Estig fel ne merészelj kelni a kereszt alól ! *(Az apácával kifelé menne, amikor megkondulnak a gyászharangok)* Üristen! *(Térdre hull Fruzsina mellé. A kereszt elé térdepel az apáca is)*
BENIGNA *(Ilonával együtt megjelenik a refektórium ajtajában)* A gyászharangok! Hát hol maradt Ferdinánd segítsége? Hol maradt Károly császára! Átkozott németek! Kijátszottatok minket!
KATALIN Isten, segíts, hogy Buda előtt . . . feltartóztassuk a török hadat!
BENIGNA Katalin! Mi lesz velünk?
KATALIN Imádkozz te is, Benigna!

A harangok most némulnak el

BODÓ *(belép a refektóriumba)* Benigna asszony... BENIGNA *(hozzáfut, arcához szorítja az arcát)* Hát élsz? De jó, hogy élsz, Ferenc!

Katalin és az apáca feláll az imazsámolyról, Bodó elé megy. A kereszt előtt már csak Fruzsina térdepel

BODÓ *(Katalinnak)* Seregünk odaveszett Mohácsnál, fejedelemasszony. Kevesen menekültünk meg. KATALIN Lajos urunk?
BODÓ Meghalt ő is.
KATALIN *(keresztet vet)* Irgalmas Isten! *(Az apácával együtt kisért a refektóriumból)*
BENIGNA Mít tudsz Balázsról?
BODÓ Lerántották menekülés közben a lováról. Négy janicsár ugrott rá szablyával. Ez volt az utolsó kép... amit még láttam a csatából.
BENIGNA Balázs ! Isten előtt állsz már. Tisztán és fényesen.
ILONA *(a zsámolyhoz fut, Fruzsina mellé térdel)* Balázs! Drága Balázs !
BODÓ Még nincs elveszve minden! Szapolyai vajda se-rege a Tiszán túl van valahol. És érintetlen Frangepán Kristóf serege is. Azt mondják, Mária király-nő . . . Pozsony felé tart.
BENIGNA Szedd össze a régi embereinket, Ferenc! A jobbágynépet is! Csatlakozzanak Frangepán Kristóf horvátországi seregéhez.
BODÓ Csak üzenetet tudok küldeni nekik. Nekem azonnal tovább kell utaznom. Ha nem tartoztam volna a hírrel néked, már átúsztatam volna lovamat a Dunán. És ott lennék Szapolyai urunk seregénél.

BENIGNA Mit vársz a vajdától, Ferenc?
BODÓ Királyunk lesz. Nincs más lehetőség.
BENIGNA Hát alkalmas rá? Alkalmas rá a vajda? BODÓ Már Rákoson is őt akartuk. Huszonegy évvel ez-előtt.
BENIGNA Ó, Ferenc! Már megint csapdát állít a sors nekünk!

BODÓ Hát van más lehetőség? Neki van ebben az országban egyedül... serege, tekintélye és vagyona. Ki más tudná a török ellen a védelmet megszervezni?
BENIGNA Dózsa átka van a vajdán. Én félek.

BODÓ Láttad volna Budán, hogy ujjongott a nép. Amikor a német udvaroncok tegnap éjjel csomagoltak! Nem érted, hogy a nemzet testéből akar királyt a népünk?

BENIGNA Szapolyai nem Hunyadi Mátyás!

BODÓ Inkább Habsburg Ferdinánd?

BENIGNA Nem! Akkor már inkább Szapolyai.

BODÓ Széthullott minden. Az idő borzalmas állapota ... felőrölt és kiköpött minket. Evtizedekig rágott, s aztán odaköpött ... gyalázatunk színterére, Mohács mezejére.

BENIGNA Most talán fölébredünk! Fölébredünk a bajban!

BODÓ Adja Isten, hogy úgy legyen. Mert akkor Szapolyai is felnő ... a feladathoz.

BENIGNA És ha oly hitvány anyagból van gyúrva a vajda, hogy sohasem lesz képes megvédelmezni az országot?

BODÓ Megörjitesz! Elmegyek, míg késő nem lesz! Ha ily súlyos kétséggel gyöngítesz, akkor hogy fogom tudni... Szapolyai urunk zászlaja alá hívni a nemességet?

BENIGNA És ha a nemességünk majd kétfelé húz? Egyik része Ferdinándot akarja? A másik része meg Szapolyait?

BODÓ Az nem lehet. Isten veled, Benigna asszony. (Ki-felé megy)

BENIGNA (utánaszól) Ferenc! Istenhez könyörgök, hogy ne legyen igazam!

Bodó elmegy

FRUZSINA (Benigna felé megy) El akarok felejteni minden szenvedést! Semmim sincs, de megmaradt a testem. (Megmarkolja a köntösét) Ez alatt a durva köntös alatt... elevenen lélegzik a testem. Nekem már úgyis mindegy. Az első férfinak odavetem a testem.

Ebben a pillanatban hangos lábdobogás, dulakodás, fegyvercsörtetés zaja hallatszik kívülről

EGY FÉRFIHANG (a templom felől) A kincseket! BENIGNA Mi 'ez? Istenem! (A cellájába rohan Kinizsi kardjáért)
KATALIN (a templom felől jön a kiáltása) Benigna! Küldess Bodó után! Jöjjön a fegyverese ... (Halálsikolyba fül a hangja)

A refektóriumba beront két rabló nemes

GÁSPÁR (vigyorog) Két szép virágszál. Ezeket nem öljük le. Egészen mást teszünk velük. (Gúnyosan meg-

hajol a két lány előtt, miközben magára és a másik haramiára mutat) Gáspár és Boldizsár. Mint a bibliában.

Gáspár végighasítja Ilona köntösét, a mellébe markol. Fruzsina hátulról veti rá magát Gáspárra, kezével beleakaszkozik, fogaival beleharap a rabló lábikrájába. Gáspár hátrazuhan, Ilona belerüg az ágyékába. Boldizsár mögött már ott van Benigna a karddal, de a férfi nem veszi észre, beledöf Ilona vállába. Ilona a földre hull, ebben a pillanatban sújt le Benigna kardja Boldizsárra, aki Ilona mellé zuhan

BENIGNA (a fekvő lány fölé hajol) Ilona!

GÁSPÁR (ezt a pillanatot használja ki. Fektében fel-emeli a fejét, Fruzsina feléje rüg, de a férfi elkapja a lábát, lerántja a földre, s a kardja már össze is csap Benignával. Neki sziszegi) Ezért kinhalált halsz, te néember!

BENIGNA (kardjával utat nyit Fruzsínának) Ülj lóra! Bodóék után vágass! (Fruzsina kirohan a refektóriumból, Benigna a karddal védekezve még utánakiált) Vigyázz! Lehet, hogy a templomban is vannak!

GÁSPÁR (újra összecsap a pengéjük) Meghalsz, ördögök anyja!

BENIGNA (a combját éri a vágás, szoknyáját elönti a vér. Megtántorodik egy pillanatra, de kardjával be-leszúr az előrerohanó férfi karjába. A megtorpanó, szintén vérző férfinak) Bodó karóba húzat!

GÁSPÁR Nem várom azt meg!

Gáspár az ajtó felé hátrál, bal kezébe véve a kardot, jobb karja élettelenül lóg a teste mellett. Benigna le-sújtana a rablóra, de a vérvesztéségtől megint megtántorodik. Ezt látva a hátráló férfi újra támadna, de az asszony közben kiegyenesedik. Gáspár kimenekül a refektóriumból

BENIGNA (a földre zuhan) Ilona! Drága Ilona!

ILONA (felemeli fejét a földről, hörgő hangon) A nyaka ... mat is érte a döfés.

BENIGNA (a földön csúszik a keresztől balra fekvő Ilona felé) Bekötözlek.

ILONA Késő. Magad ... dal törődj. (Utolsó erőfeszítésével a közeli kereszthez kúszik, karjával átfonja a kereszt szárát)

BENIGNA (a kereszt felé kúszik ő is, s mikor eléri, karjával ő is belekapaszkodik a kereszt szárába. A lány és az asszony homloka a kereszt előtt találkozik, egymáshoz tapad egy pillanatra. Aztán a lány karjai elengedik a kereszt szárát, a feje előrebukik. Benigna a melléhez öleli Ilona élettelen fejét) Ilona! Már nincs élő mellettem . . . senki. Csak halottaim vannak. (Felnéz a keresztre) Nézz lelkem üszkös sebébe, Isten! Meglátod ott a félelmet és a poklot. Amibe zár-tál engem. Zárj oda végleg, kérlek! Ne törődj a bőröm alá büjt félelemmel! Büntess az örök kárhoyattal, csak azt kérem tőled ... hogy mentsd meg a nyomorúságos sorsra jutott nemzetemet! Tégy csodát, Isten! Támaszd föl bennünk a lélek méltóságát!

Elsötétül a szín